

การสัมมนาเรื่อง
"ปัญหากฎหมายกับรัฐวิสาหกิจ"

วันศุกร์ที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๓๐

ณ

ห้องประชุมชั้น ๓ อาคาร บี
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961106955

กำหนดการสัมมนาเรื่อง "ปัญหากฎหมายกับรัฐวิสาหกิจ"

วันศุกร์ที่ 24 เมษายน 2530

ณ ห้องประชุมชั้น 3 อาคาร บี สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

09.00 - 09.30 น.	ลงทะเบียน
09.30 - 10.00 น.	พิธีเปิด - ประธานคณะกรรมการมาธิการคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร กล่าวรายงาน - ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน กล่าวเปิดการสัมมนา - รับประทานน้ำชา
10.00 - 12.00 น.	เสนอรายงาน โดย - ดร. อิศระ สุวรรณเขต - ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
13.00 - 15.00 น.	อภิปรายแสดงความคิดเห็น โดย ผู้วิจารณ์ - คุณณัฐชัย วัฒนโกเมร - อจ. แก้วสรร อติโพธิ์ - ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย - คุณรัฐกร อัครธีรยุทธ
15.00 - 15.20 น.	พักรับประทานน้ำชา
15.20 น. เป็นต้นไป	อภิปรายแสดงความคิดเห็น

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจขนส่งคมนาคม

โดย

ดร.อิสระ สุวรรณผล

โครงการสัมมนาปัญหากฎหมายรัฐวิสาหกิจ

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

โดยการสนับสนุนของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

และ มูลนิธิคอนราด อาเด็็นเนาท์

24 เมษายน 2530

ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจขนส่งและคมนาคม

ดร.อิสระ สุวรรณผล

๑. คำจำกัดความ

รัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรของรัฐ ที่นำรูปแบบการจัดองค์การและกระบวนการจัดการแบบ เอกชนมาใช้ เพื่อความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหาร เพราะมีการกิจ และกิจกรรมที่กระเตื้องไปทางธุรกิจ

- ข้อสังเกต :
- รัฐวิสาหกิจจึง เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่อยู่ในระบบราชการ (ราชการ บริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น) ซึ่งนอกเหนือจาก รัฐวิสาหกิจแล้ว ยังมีองค์กรของรัฐอีกจำนวนหนึ่ง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ครุสภา องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯลฯ
 - นอกเหนือจากรัฐวิสาหกิจ ยังมีหน่วยงานของรัฐอีกมาก ซึ่งดำเนินธุรกิจ เช่น สถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุกว่า ๓๐๐ แห่ง โรงพิมพ์ ฯลฯ

๒. การจัดตั้ง

รัฐวิสาหกิจมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ยกเว้น ๓-๔ แห่ง เช่น โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง องค์การสุรา กรมสรรพสามิต ฯลฯ)

การจัดตั้งกระทำโดยกฎหมาย โดยมีรูปแบบดังนี้

- ๒.๑ รัฐพาณิชย์ - รัฐวิสาหกิจในรูปทบวงการเมือง อยู่ในระบบราชการ เช่น กรมรถไฟ กรมไปรษณีย์โทรเลข ในอดีตเป็นต้น ปัจจุบันในต่างประเทศยังมีอยู่ในประเทศไทย ได้เปรียบฐานะเป็นการรถไฟแห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กรมไปรษณีย์โทรเลขยังคงทำหน้าที่การควบคุม และการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนทางธุรกิจไปรษณีย์ และ โทรคมนาคม เป็นภารกิจของ กสท.)

๒.๒ องค์การรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นโดย

- พระราชบัญญัติ เช่น กรณีการรถไฟแห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ฯลฯ

- พระราชกฤษฎีกา ออกตามความใน พ.ร.บ.ว่าด้วยองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๔๖ เช่น องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ฯลฯ
- ประกาศของคณะปฏิวัติ ซึ่งเทียบเท่า พ.ร.บ. เช่น การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ข้อสังเกต : รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดย พ.ร.บ. (มักนำหน้าด้วย "การ" และมีหัวหน้าผู้บริหารเป็น "ผู้ว่าการ" แต่ไม่เสมอไป) มีอำนาจหรือสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น กฎหมายการรถไฟ ให้ผู้อำนวยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐในบางกรณี การเก็บรายได้ การใช้ที่ดิน ฯลฯ

๒.๓ บริษัทของรัฐ จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบบเดียวกับบริษัทเอกชนทุกอย่าง เช่น บริษัทการบินไทยจำกัด บริษัทเดินอากาศไทยจำกัด บริษัทไทยเดินเรือทะเลจำกัด บริษัทขนส่งจำกัด บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด

- ข้อสังเกต :
- ถึงแม้กฎหมายจัดตั้งองค์การรัฐวิสาหกิจกำหนดเงินทุนไว้ แต่ไม่มีการแบ่งเป็นหุ้น แต่บริษัทของรัฐ มีการกำหนดทุนจดทะเบียน จำนวนหุ้น และราหุ้นต่อหน่วย ดังนั้นการแปรรูปบริษัทของรัฐจึงทำได้ง่ายกว่าองค์การของรัฐ
 - ตามคำนิยามของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือหน่วยธุรกิจอื่น ที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ ๕๐ จึงถือว่าเป็นรัฐวิสาหกิจ นอกจากบริษัทของรัฐที่เป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว รัฐยังถือหุ้นในธนาคารและบริษัทจำกัดอีกจำนวนหนึ่ง เช่น บริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด (ไทยออยล์) ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ บริษัทบุญรอดบริเวอรี่ จำกัด ฯลฯ

๓. การจัดโครงสร้างการบริหาร

กรณีองค์การรัฐวิสาหกิจ กฎหมายจัดตั้งทั้งที่เป็น พ.ร.บ. พ.ร.ฎ. และประกาศของคณะปฏิวัติ กำหนด

- วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง อย่างกว้าง ๆ เช่น กรณีของการท่าเรือแห่งประเทศไทย "จัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการท่าเรือ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินการธุรกิจอื่นเกี่ยวกับการท่าเรือและธุรกิจอื่น"

ข้อสังเกต : - แม้ว่าใช้คำว่า "แห่งประเทศไทย" แต่รัฐวิสาหกิจसारณูปโภค

สาธารณูปการจำนวนมากก็ยังจำกัดขอบเขตการดำเนินงานเฉพาะ
ในเขต กทม. ซึ่งได้กำไร

- รัฐวิสาหกิจอาจ "ดำเนินธุรกิจอื่นเกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่อง หรือ
ธุรกิจอื่น" ได้

- อำนาจหน้าที่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กฎหมายให้อำนาจรัฐวิสาหกิจภายใน
กรอบของวัตถุประสงค์ และมีกระปุกให้อำนาจดังกล่าวรวมถึง

(๑) การถือกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่าง ๆ สร้าง ซื้อ
จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง
แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการใด ๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินทั่วไปและนอก-
ราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(๒) การกู้หรือยืม เงินภายในและภายนอกราชอาณาจักร ให้กู้หรือให้ยืม เงิน เพื่อ
ประโยชน์แห่งกิจการ ออกพันธบัตร หรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน

(๓) การจัดตั้งบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด หรือเข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น
หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด

(๔) การตั้งหรือรับ เป็นตัวแทน ตัวแทนว่าต่าง และนายหน้าในกิจการตามวัตถุประสงค์
ของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ

(๕) การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ค่าเช่า และค่าดำเนินการต่าง ๆ

(๖) ทำการค้าหรือการให้บริการ

(๗) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดให้สำเร็จตาม
วัตถุประสงค์แห่งการจัดตั้ง

ข้อสังเกต : - กว้างมาก อาจร่วมทุน หรือจัดตั้งบริษัทในเครือได้

- มีอำนาจในการกำหนดนโยบายราคา หรือค่าบริการโดยคณะกรรมการ
รัฐวิสาหกิจ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี แต่ในทาง
ปฏิบัติมักขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน

- ฐานะ : เอกสิทธิ์ และสิทธิพิเศษ

- เป็นนิติบุคคล ยกเว้น ๓-๔ แห่ง ที่จัดตั้งขึ้นโดยมติของคณะรัฐมนตรี เช่น

โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง

- ลิขสิทธิ์ เศษ หรือ เอกสิทธิ์ มีเฉพาะบางแห่งที่กฎหมายกำหนด
 - การเป็นเจ้านักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา
 - มีอำนาจพิเศษ ในการออกข้อบังคับ หรือกฎระเบียบเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน บางแห่งมีอำนาจในการกำหนดโทษ ทั้งจำคุก ปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ เมื่อผู้ใดขัดขวางการกระทำของรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจนั้น
 - ลิขสิทธิ์ เศษที่จะให้ทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจไม่อยู่ในความผิดแห่งการบังคับคดี
 - การยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร

ข้อสังเกต : อาจมีมติของคณะรัฐมนตรีให้สิทธิพิเศษบางประการ เช่น การซื้อ หรือการว่าจ้าง การไม่ต้องเข้าประกวดราคา หรือสิบลราคา ในกรณีที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจซื้อหรือใช้ บริการของรัฐวิสาหกิจ

- ทุนหรือทุนสำรอง มักประกอบด้วย (๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากรัฐบาลหรือบุคคลอื่นซึ่งกำหนดไว้เป็นวงเงิน ในลักษณะทุนประเดิมและรัฐบาลจัดสรรเป็นงวด ๆ (๒) เงินกู้ยืมหรือเงินซึ่งได้รับอำนาจเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ (๓) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์ (๔) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สิน

- ที่ตั้ง มักกำหนดให้รัฐวิสาหกิจมีสำนักงานใหญ่ใน กทม. อาจตั้งสาขา หรือตัวแทนที่ใดก็ได้

ข้อสังเกต : มีปัญหา เพราะไม่อาจไปตั้งในเขตปริมณฑลของ กทม.ได้ เช่น องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยไม่อาจย้ายสำนักงานใหญ่ไปตั้งในบริเวณที่ดินขององค์การ ถนนงามวงศ์วาน จังหวัดนนทบุรีได้

- การจัดองค์การบริหาร กฎหมายกำหนดให้มี

(๑) คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น กับมีอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การแต่งตั้ง ถอดถอนและกำหนดค่าตอบแทนหัวหน้าผู้บริหาร การออกข้อบังคับ เกี่ยวกับการดำเนินงาน การกำหนดอัตราเงิน เดือนค่าจ้างของพนักงาน การกำหนดอัตราค่าบริการ ฯลฯ

กฎหมายกำหนดจำนวนกรรมการ (๑๑ คน) มีประธานและกรรมการ ซึ่งโดยทั่วไปมีการกำหนดคุณสมบัติไว้กว้าง ๆ มักแบ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งเป็นข้าราชการประจำกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีการกำหนดวาระด้วย

- ข้อสังเกต :
- กรรมการกว่าร้อยละ ๘๐ เป็นข้าราชการประจำ
 - คณะกรรมการมักประชุม เดือนละครั้ง ได้ค่าตอบแทน เป็นเบี้ยประชุม ประมาณ ๑,๕๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท โบนัสถ้ามีกำไร (ไม่เกิน ๗๐,๐๐๐-๘๐,๐๐๐ บาท) และสิทธิอย่างอื่น
 - มีผู้แทนกระทรวงการคลังอยู่ในทุกคณะกรรมการ ส่วนหน่วยอื่นมักได้แก่ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมอัยการ และกระทรวง เจ้าสังกัด
 - รัฐมนตรีมีบทบาทอย่างมากในการแต่งตั้งถอดถอน
 - การเมืองแทรกแซงมาก
 - มีปัญหาใน เรื่องความรับผิดชอบ การนำจิตสำนึกแบบราชการมาใช้ในการบริหาร การขาดข่าวสารข้อมูล การขาดความคล่องตัว การขาดความผูกพัน

(๒) หัวหน้าผู้บริหาร เป็นผู้บริหารให้เป็นที่ปรึกษาไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและตามนโยบาย ข้อบังคับ และระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด กับมีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างทุกตำแหน่ง หัวหน้าผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการบริหารกิจการ มีวาระการดำรงตำแหน่ง เป็นส่วนใหญ่

ข้อสังเกต : ปัญหาของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ในขณะนี้เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูง ซึ่งขาด "มืออาชีพ" และการแทรกแซงทางการเมือง ถึงแม้คณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งถอดถอน แต่ในทางปฏิบัติรัฐมนตรีเป็นผู้ที่มีบทบาท

- ความสัมพันธ์กับหน่วยงานกำกับดูแล กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีอำนาจกำกับโดยทั่วไป โดยอาจให้รัฐวิสาหกิจชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล หรือมติของคณะรัฐมนตรี ตลอดจน

มีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือมติของคณะรัฐมนตรี และสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานได้

ในกรณีที่รัฐวิสาหกิจจะนำเสนอ เรื่องใด ๆ ไปยังคณะรัฐมนตรี ให้นำเรื่องเสนอรัฐมนตรีเจ้าสังกัด เพื่อเสนอต่อไปยังคณะรัฐมนตรี

รัฐวิสาหกิจบางแห่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี จึงจะดำเนินการดังต่อไปนี้ได้

- การเพิ่มหรือลดทุน
- การลงทุนในวงเงินที่กำหนด
- การกู้ยืมเงินหรือการให้กู้ยืมเงินในวงเงินที่จำกัด ตลอดจนการออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใด เพื่อการลงทุน
- การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์อันมีราคาเกินวงเงินที่กำหนด
- การจำหน่ายทรัพย์สินที่มีราคาเกินวงเงินที่จำกัด
- การกำหนดอัตราค่าบริการ ของรัฐวิสาหกิจบางแห่ง
- การจัดตั้งบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด หรือการเข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด
- ทุกปีให้รัฐวิสาหกิจจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อรัฐมนตรี โดยแสดงงบดุลบัญชีทำการ และบัญชีกำไรขาดทุนที่ผู้สอบบัญชี (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน) รับรองว่าถูกต้อง พร้อมกับรายงานของผู้สอบบัญชี รวมทั้งแสดงผลงานของรัฐวิสาหกิจปีที่ล่วงมาด้วย ตลอดจนนโยบายและแผนงานในอนาคต

ข้อสังเกต : - ในทางปฏิบัติ รัฐวิสาหกิจมี "นาย" หลายคน เพราะถูกควบคุมโดยข้าราชการประจำหลายหน่วยงาน จนขาดความคล่องตัวในการบริหาร การควบคุมดังกล่าวส่วนใหญ่มิได้มีกฎหมายบังคับ เป็นมติของคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ - งบลงทุน
โครงการ
กองรัฐวิสาหกิจ กรมบัญชีกลาง - การจัดโครงสร้างองค์การ
· อัตราเงินเดือน
- การส่งรายได้เข้ารัฐ ระบบ
รายงาน

สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน - การตรวจบัญชี ตรวจสอบการปฏิบัติงาน

รับรองฐานะการเงิน

สำนักงานประมาณ - การจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน การนำเงินส่งรัฐ

คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ

กระทรวงเจ้าสังกัด

กรมแรงงาน

สำนักนายกรัฐมนตรี

ฯลฯ

- รัฐสภายังมีบทบาทน้อยมาก ในการดูแลรัฐวิสาหกิจ
 - รัฐวิสาหกิจยังขาดความเป็นสาธารณะ (publicness) ขาดความรับผิดชอบ ต่อสังคม (public responsibility) และความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบ โดยสาธารณะ (public accountability)
- การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ กฎหมายให้มีการจัดทำงบประมาณประจำปี การจัดสรรรายได้ การทำรายงาน ระบบบัญชี และการตรวจสอบบัญชี

กรมบริษัทของรัฐ มีวัตถุประสงค์แห่งการจัดตั้งและการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีหนังสือบริคณห์สนธิ และมีการออกข้อบังคับหรือระเบียบ การบริหารคล้ายคลึงกับกฎหมายจัดตั้งองค์การรัฐวิสาหกิจ

๔. กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ

- ๔.๑ พ.ร.บ. เงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๔๑ - องค์การของรัฐบาลที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล
- ๔.๒ พ.ร.บ. ว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๔๖
 - กำหนดการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ โดยตรา พ.ร.ฎ. ตามความใน พ.ร.บ. ฉบับนี้
- ๔.๓ พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒
 - พนักงาน (รวมถึงประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการด้วย) ใช้อำนาจหรือปฏิบัติงานโดยมิชอบ เป็นผลให้รัฐวิสาหกิจประสบความล้มเหลวหรือเสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง มีความผิดทางอาญา ต้องระวางโทษจำคุก (หรือประหารชีวิต) ปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

๔.๔ พ.ร.บ. คุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๔

- กำหนดคำนิยาม
- กำหนดคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม การพ้นจากการดำรงตำแหน่งของกรรมการและพนักงาน องค์ประกอบของคณะกรรมการไม่เกิน ๑๑ คน และกรรมการดำรงตำแหน่งไม่เกิน ๓ แห่ง

๔.๕ พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒

- กำหนดคำนิยาม
- กำหนดอำนาจให้ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เรียกให้รัฐวิสาหกิจเสนอข้อเท็จจริง และเข้าตรวจสอบสรุพบัญชี เอกสารและหลักฐานต่าง ๆ

๔.๖ พ.ร.บ. พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑

- กำหนดคำนิยาม
- กำหนดให้รัฐวิสาหกิจเสนอแผนงานและโครงการพัฒนา งบประมาณ ตลอดจนจรรยาบรรณผลงานของโครงการพัฒนา

๔.๗ พ.ร.บ. การตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๒๒

- การตรวจสอบการรับจ่าย เก็บจ่ายเงินและทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจ
- การตรวจสอบการบริหาร (management audit)

สำหรับระเบียบสำคัญที่ออกตามใบกฎหมายเหล่านี้ ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยการบัญชี

และการเงินของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๒๐ และระเบียบว่าด้วยงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อสังเกต :

(๑) คำจำกัดความตามกฎหมายวิธีการงบประมาณ กฎหมายพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกฎหมายคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความแตกต่างกัน โดยกฎหมายฉบับหลังไม่รวมรัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริม ทำให้เกิดปัญหาการตีความ คำว่า "รัฐวิสาหกิจ" ดังกรณีโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ

(๒) มีปัญหาการตีความคำว่า "พนักงานรัฐวิสาหกิจ" และปัญหาแรงงาน ซึ่งพนักงานรัฐวิสาหกิจอยู่ใต้กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ทำให้ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจมักอ้างว่าทำให้ค่าใช้จ่ายกำลังคนสูง และการมีสภาพแรงงานได้ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับสหภาพ - สภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจมักเป็นหัวหอกทางการเมือง - ทำให้เกิดความพยายามที่จะแยกรัฐวิสาหกิจออกจากกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามกฎหมาย

จัดตั้งรัฐวิสาหกิจบางแห่ง (การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย) ไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้ง
สหภาพแรงงาน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

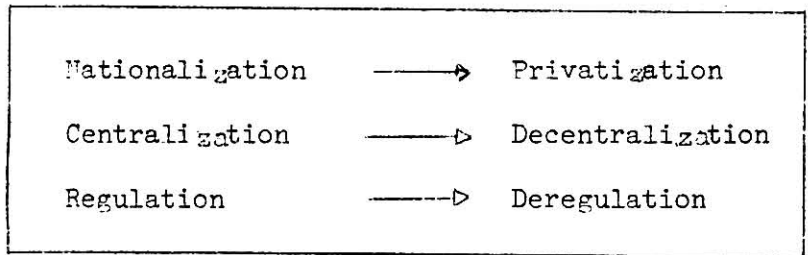
(๓) นอกเหนือจากกฎหมายต่าง ๆ แล้ว ยังมีคำพิพากษาฎีกาอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งควร
นำมาพิจารณาด้วย

(๔) มีความพยายามที่จะสร้างมาตรฐานกลาง โดยการออกกฎหมายว่าด้วยรัฐวิสาหกิจ
แต่ในทางปฏิบัติ การสร้างมาตรฐานกลางดังกล่าวกระทำได้ยาก เพราะรัฐวิสาหกิจมีความ
แตกต่างกันมาก ทั้งกิจกรรม วัตถุประสงค์ ลักษณะการดำเนินงาน รูปแบบการจัดการ
ขนาด ฯลฯ จึงน่าจะใช้มาตรการทางการบริหาร และการควบคุมসাধারণะ รวมทั้งการตรวจ
สอบของรัฐสภา

๕. แนวความคิด เกี่ยวกับการบริหารรัฐวิสาหกิจ

๕.๑ เหตุผลการจัดตั้งหรือการคงอยู่ของรัฐวิสาหกิจ เกี่ยวพันกับอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ
การเมือง กลไกในการพัฒนาประเทศ เหตุผลทางยุทธศาสตร์หรือความมั่นคง การริเริ่ม
อุตสาหกรรมหรือบริการที่จำเป็นซึ่ง เอกชนยังไม่พร้อมที่จะลงทุนหรือไม่กล้าเสี่ยง การ-
ดำเนินงานแทนภาค เอกชนที่ล้มเหลว ฯลฯ

ในทศวรรษที่แล้ว มีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจำนวนมากขึ้นทั่วโลก แต่ในปัจจุบันเนื่อง
จากมีความล้มเหลว และสร้างหนี้สินต่างประเทศมาก จึงมีแนวโน้มให้เอกชนเข้ามาแทนที่
- privatization

๕.๒ ความเป็นอิสระในการบริหารและการควบคุมของรัฐ การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจก็เพื่อ
ความคล่องตัวในการบริหาร ซึ่งเชื่อว่าจะสร้างประสิทธิภาพในการบริหารและการบริการได้
แต่ขณะเดียวกัน รัฐวิสาหกิจเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งต้องมีการควบคุมกำกับดูแลจากรัฐบาล
ซึ่งเป็นตัวแทนของปวงชน ถ้าควบคุมมากเกินไปประสิทธิภาพก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดความสมดุลย์ระหว่างกัน

๕.๖ การวัดและประเมินประสิทธิภาพ กำไร/ขาดทุน ไม่ใช่เกณฑ์วัดประสิทธิภาพของ
รัฐวิสาหกิจ แต่เพียงอย่างเดียว เพราะรัฐวิสาหกิจมักมีเป้าหมายทางสังคมอยู่ด้วย

เกณฑ์ที่ควรนำมาพิจารณาด้วย น่าได้แก่

- สมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนวิสาหกิจ
- การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันทั้งในและนอกประเทศ
- ศักยภาพขององค์การ ฝ่ายจัดการและพนักงาน
- บริการหรือสินค้าที่เพียงพอ มีคุณภาพ และมาตรฐาน
- ความพึงพอใจของสาธารณชน และภาพพจน์ที่ดี

ฯลฯ

๖. ภาพรวมของภาครัฐวิสาหกิจ

จำนวน : ๖๕ -- ๖๗ แห่ง

กิจกรรม : กว้างขวางมาก ครอบคลุมเกือบทุกสาขาของระบบเศรษฐกิจ ทั้งผูกขาด
กึ่งผูกขาด และแข่งขันกันเอง หรือกับภาคเอกชน

การจำแนกประเภทรัฐวิสาหกิจตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

- (๑) ประเภทหารายได้เข้ารัฐ - สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และโรงงาน
ยาสูบกระทรวงการคลัง
- (๒) ประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวง การประปาภูมิภาค การประปานครหลวง
การนิคมอุตสาหกรรม การเคหะแห่งชาติ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การรถไฟ
แห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย การท่าเรือแห่งประเทศไทย การท่าอากาศยาน
แห่งประเทศไทย
- (๓) ประเภทที่ปฏิบัติตามนโยบายพิเศษของรัฐ
 - สถาบันการเงิน - ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อ-
 - การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สถาบันอนุเคราะห์
 - กรมประชาสัมพันธ์

- อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ - การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย องค์การอุตสาหกรรมเหมืองแร่ องค์การเหมืองแร่ในทะเล บริษัทบางจาก ปิโตรเลียมจำกัด, บริษัท ป.ต.ท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด

- พาณิชยกรรมและ เกษตรกรรม - องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย องค์การสวนยาง องค์การธนาคารเพื่อเกษตรกร องค์การสะพานปลา องค์การ - อุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์การตลาด องค์การคส่งสินค้า บริษัทไม้อัดไทยจำกัด โรงพิมพ์กรมตำรวจ โรงงานไฟ กกรมสรรพสามิต องค์การสุรา กรมสรรพสามิต องค์การเภสัชกรรม องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ บริษัทไทยเดินเรือทะเลจำกัด บริษัทการบินไทยจำกัด บริษัทเดินอากาศไทยจำกัด บริษัทขนส่งจำกัด บริษัทอุทกกรุงเทพจำกัด บริษัทจังหวัด ๔ แห่ง

- ส่งเสริม - องค์การสมนสัตว์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(๔) ประเภทที่มีวัตถุประสงค์เดิมเพื่อความมั่นคงของรัฐ - องค์การแบดมินตัน องค์การฟอกหนัง องค์การทอผ้า องค์การแก้ว องค์การอาหารสำเร็จรูป

(๕) ประเภทอื่น ๆ - บริษัทพิภพประกันภัย บริษัทสหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว บริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลชลบุรี บริษัทกระสอบอีสาน โรงงานน้ำตาล กรมโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานกระดาษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

สินทรัพย์ : ประมาณ ๔๕๐,๐๐๐ ล้านบาท

งบประมาณรายจ่าย : ๒๕๐,๐๐๐ ล้านบาท

กำไร : ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท

การส่งรายได้เข้ารัฐ : ๔,๐๐๐ ล้านบาท

ขาดทุน : ๑๑ - ๑๒ แห่ง ที่มากที่สุดได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย และองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ประมาณ ๔๐๐ - ๑,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี

หนี้ต่างประเทศ : ๑๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ($\frac{๓}{๔}$ ของเงินกู้ทั้งสิ้นจากต่างประเทศของภาครัฐบาล)

๗. ประเด็นปัญหาหลักของรัฐวิสาหกิจ

๗.๑ การเมืองเข้ามาแทรกแซงในการบริหารภายในมากเกินไป

- ระบบอำมาตยาธิปไตย - การแต่งตั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่/การควบคุม
ผลประโยชน์และอำนาจ

- นักการเมืองและพรรคการเมือง

๗.๒ นโยบายที่ไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับ ชัดแย้ง และไม่มีผลในทางปฏิบัติ
ขาดแผนและมาตรการที่ปฏิบัติได้ผล ขาดระบบข้อมูล และการติดตามประเมินผล

๗.๓ การลงทุนมหาศาลที่จำเป็นต้องกู้จากต่างประเทศ บางแห่งขาดทุนมากไม่มีทาง
ชำระดอกเบี้ยและเงินต้น เป็นภาระผูกพันรัฐบาลซึ่งจำเป็นให้

๗.๔ ผู้บริหารที่ขาดสมรรถนะทางประธานกรรมการ/กรรมการ/ผู้บริหารสูงสุด

๗.๕ ระบบการควบคุมที่ไร้ประสิทธิภาพ การควบคุมมากเกินไปของระบบราชการ
และการขาดระบบการตรวจสอบโดยสาธารณะ

๗.๖ ระบบการบริหารภายในที่ล้มเหลว

- การบริหารงานบุคคล - ค่าใช้จ่ายกำลังคนสูง ขาดระบบกระตุ้นจิตใจ
ใช้ระบบอุปถัมภ์ที่ฉ้อฉล ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร สหภาพแรงงาน

- การบริหารการเงินและทรัพย์สิน - ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดแผน
ขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

- การบริหารการตลาด - ไม่ให้ความสนใจในตัวสินค้าและผู้บริโภค

- การบริหารการผลิต - ล้าสมัย

- องค์กรและการจัดการ - ล้าสมัย

๘. แนวทางแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

ในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการมาตรการแก้ไขปัญหารัฐวิสาหกิจโดยสรุปดังนี้

๘.๑ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยจำแนกรัฐวิสาหกิจออกเป็นประเภทต่าง ๆ
และกำหนดนโยบายทั้งที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐบาลรัฐวิสาหกิจ เฉพาะประเภทและเฉพาะแห่ง

๘.๒ การกำหนดให้มีการจัดทำแผนวิสาหกิจ (corporate planning) โดยแบ่ง
เป็นแผนกลยุทธ์ แผนงานโครงการและแผนปฏิบัติการ ให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย
และเป้าหมายที่ชัดเจน และให้ประสานสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กับใช้เป็นเครื่องมือวัดประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง

๘.๓ การจัดตั้งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน
กรรมการ แทนการจัดตั้งกระทรวงหรือทบวงรัฐวิสาหกิจ

๔.๔ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ - การแปรรูปมีหลายระดับตั้งแต่การให้ภาคเอกชนเข้ามา
มีส่วนร่วมดำเนินการบางส่วน จนขายหุ้นทั้งหมดให้

ที่ให้เอกชนเข้าดำเนินการแล้ว (ใน ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา)

- บริษัทกินอ่อนจำกัด
- องค์การสารส้ม
- ร้านไทยอุตสาหกรรม (นารายณ์กัก)

กำลังเตรียมการ

- โรงงานกระดาษ บางปะอิน (กาญจนบุรี)
- โรงงานน้ำตาล ๓ แห่ง
- โรงแรมเอราวัณ (บริษัทสหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยวจำกัด)

นอกจากนี้ มีบางส่วน เช่น สยามกอล์ฟบางพระของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

โรงแรมรัตนโกสินทร์ เชียงใหม่ และที่ดิน ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๔. แผนพัฒนา ฉบับที่ ๖ - ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวทางส่วนรวม

- ลดเงินกู้จากภายนอก ระดมทุนภายใน
 - เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และยกระดับการให้บริการ
 - ทบทวนบทบาท ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
- ปรับปรุงการกำกับดูแล ปรับปรุงข้อบังคับระเบียบ

แนวทางเฉพาะด้าน

- การลงทุน ในขนาดที่เหมาะสม
- การระดมทุน มุ่งระดมทุนภายในประเทศ การมีส่วนร่วมของเอกชน
- การค้าประกันเงินกู้ รัฐบาลไม่ต้องการเข้ามีภาระ
- การกำหนดราคาสินค้าและบริการที่เหมาะสมยุติธรรม
- ปรับปรุงการบริหารงานบุคคล
- การจัดทำแผนวิสาหกิจ
- การขยายบทบาทองค์กรกลาง
- การแปรรูป

๑๐. ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจขนส่งและโทรคมนาคม มีสองประเภทคือ สาธารณูปโภค
สาธารณูปการ และพาณิชย์กรรม

ตารางที่ ๑ ฐานะทางกฎหมาย เอกสิทธิและอำนาจในการกำกับ

ชื่อ	กำเนิด	โอนทรัพย์สิน	กฎหมาย จัดตั้ง	เอกสิทธิพิเศษ				อำนาจคณะรัฐมนตรี						อำนาจรัฐมนตรีเจ้าสังกัด			
				เจ้าพนักงานตาม ป.ล.อากาศ การยกเว้นภาษี ทรัพย์สินไม่บังคับ คดี	เขตพื้นที่ดิน	อำนาจ ปรับ/ จำคุก แต่งตั้ง	ประธานและ กรรมการ	กำหนดผลประโยชน์	กรรมการ แต่งตั้งประธาน และกรรมการ เมื่อหมดวาระ	กำหนด โบนัส กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง	กำหนดรางวัล ประธาน กรรมการ พนักงาน ผู้อำนวยการ แต่งตั้งถอดถอน ผู้บริหาร	กำหนด เงินบำเหน็จ รางวัลกรรมการ ออกกฎหมาย คำขอเทียบเสียง	คำพยานคณะกรรมการ กำกับโดยทั่วไปให้ แสดงความเห็น ขอเท็จจริง ยับยั้ง การกระทำที่ขัด นโยบาย				
สาธารณูปโภคสาธารณูปการ																	
การท่าเรือแห่งประเทศไทย	๒๔๙๔	สำนักงานท่าเรือกรุงเทพ	พ.ร.บ.	✓	✓	✓	ปรับ- อย่างเกิน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
การรถไฟแห่งประเทศไทย	๒๔๙๔	กรมรถไฟ	พ.ร.บ.	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
องค์การโทรศัทพ์แห่งประเทศไทย	๒๔๙๗	กองโทรศัทพ์ กรมไปรษณีย์ฯ	พ.ร.บ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	๒๕๑๔	บริษัทมหานครขนส่งจำกัด และบริษัท เอกชน	พ.ร.ฎ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	
การสื่อสารแห่งประเทศไทย	๒๕๑๔	กรมไปรษณีย์โทรเลข	พ.ร.บ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด	-	-	ป.พ.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย	๒๕๒๒	กองทัพอากาศ กรมการบิน พาณิชย์	พ.ร.บ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
พาณิชย์กรรม																	
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์	๒๔๙๖	-	พ.ร.ฎ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	
บริษัทขนส่งจำกัด	๒๔๗๓	-	ป.พ.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
บริษัทการบินไทยจำกัด	๒๕๐๒	บริษัทเดินอากาศไทย	ป.พ.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
บริษัทเดินอากาศไทยจำกัด	๒๕๔๔	บริษัทเดินอากาศ	ป.พ.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
บริษัทไทยเดินเรือทะเลจำกัด	๒๕๔๓	-	ป.พ.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

ตารางที่ ๒ กิจกรรม ฐานะทางการเงิน แผนวิสาหกิจ

ชื่อ	กิจกรรม	จำนวนพนักงาน และลูกจ้าง	สินทรัพย์ (ล้านบาท)	รายได้ (ล้านบาท)	กำไรสุทธิ (ล้านบาท)	ส่งเข้ารัฐ (ล้านบาท)	แผนปี ๒๕๓๐
สาธารณูปโภคสาธารณูปการ การทำเรือแห่งประเทศไทย	ดูแลกองร่อนน้ำทางเดินเรือ ให้บริการกิจการทำเรือ บกชนเก็บสินค้า	๖,๓๐๑	๓,๓๐๑	๑,๕๖๐	๕๐๔	๒๔๕	ปรับปรุงท่าเรือ ซ่อม อุปกรณ์ก่อสร้าง ท่าเรือแหลมฉบัง
การรถไฟแห่งประเทศไทย	ให้บริการเดินรถไฟทั้งค่านผู้โดยสารและสินค้า (๓,๗๓๕ กม.)	๒๗,๘๒๑	๑๕,๑๓๐	๓,๒๘๓	(๖๗๔)	-	จัดหาล้อเลื่อน บำรุงทาง ปรับปรุง สถานี
องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	บริการโทรศัพท์และโทรคมนาคม	๑๕,๔๑๔	๒๗,๘๘๔	๕,๕๐๔	๔๐๔	๓๗๐	ขยายงานทั้งชุมสาย เลขหมายเทคโนโลยีใหม่
องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	บริการขนส่งผู้โดยสารใน กทม. และใกล้เคียง	๒๒,๑๕๐	๘๖๗	๓,๔๕๖	(๑,๐๘๘)	-	
การสื่อสารแห่งประเทศไทย	การไปรษณีย์และโทรคมนาคม	๒๐,๕๕๘	๕,๔๕๕	๔,๐๘๒	๑,๐๓๑	๓๑๐	
บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย	ควบคุมจราจรทางอากาศ ส่งข่าวการบิน (รัฐถือหุ้น ๔๑.๔๓%)	๔๘๓	๑๓๖	๑๕๓	-	-	ติดตั้งระบบถ่ายทอด ข้อมูล สถานีวิทยุทางไกล และเรดาร์
การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย	จัดตั้งสนามบิน เครื่องอำนวยความสะดวก ให้บริการลานจอด ช่างอากาศและอื่น ๆ	๒,๑๓๖	๔,๑๘๔	๑,๑๗๕	๔๕๖	๑๕๐	กำลังก่อสร้างปรับปรุง ทำอากาศยานกรุงเทพ เครื่องรับโอนทำอากาศ ยานเชียงใหม่ภาคใหญ่

ชื่อ	กิจกรรม	จำนวนพนักงาน และลูกจ้าง	สินทรัพย์ (ล้านบาท)	รายได้ (ล้านบาท)	กำไรสุทธิ (ล้านบาท)	ส่งเข้ารัฐ (ล้านบาท)	แผนปี ๒๕๓๐
<u>พาณิชย์กรรม</u>							
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์	ดำเนินกิจการขนส่งทุกชนิด	๓,๒๒๒	๓๖๑	๘๒๘	๒๓*	-	
บริษัทขนส่งจำกัด	จัดรถโดยสารวิ่งตามเส้นทางสัมปทาน ทั้งรถของบริษัทเองและของภาคเอกชน	๒,๔๕๑	๕๕๓	๗๖๖	๖๖	๑๔	ปรับปรุงสถานี เปิดเส้นทางใหม่
บริษัทการบินไทยจำกัด	รับขนส่งและกิจการอื่นทางอากาศภายนอก ประเทศ	๑๑,๐๖๕	๒๖,๙๖๐	๑๐,๒๒๔	๑,๘๖๒	-	
บริษัทเดินอากาศไทย	รับขนส่งทางอากาศ ทั้งในและ นอกประเทศ	๑,๔๐๐	๒,๑๓๓*	๑,๓๒๕*	๑๓๑*	-	จัดหาเครื่องบินเพิ่มเติม
บริษัทไทยเดินเรือทะเลจำกัด	ให้บริการขนส่งทางทะเล กิจการทำเรือ ให้เข้าคลังสินค้า เป็นตัวแทนกิจการขนส่ง	๑๙๒	๑๕๑*	๑๕๑*	(๒๔)*	-	จัดหาเข้าเรือ ๑ ลำ
<u>หมายเหตุ</u> ข้อมูลปีงบประมาณ ๒๕๒๘							
	*ตัวเลขประมาณการ						

๑๑. ประเด็นปัญหาสำคัญของรัฐวิสาหกิจขนส่งและโทรคมนาคม

- ๑๑.๑' การขาดทุน ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ขสมก. รลพ. ไทยเดินเรือทะเล สองแห่งแรกปีละประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท และทวีขึ้นตามลำดับ แต่ยังคงความ จริงจังที่จะแก้ปัญหา
- ๑๑.๒ ถึงแม้บางแห่งมีกำไร แต่ก็มีที่เห็นว่าอาจขาดทุนในไม่ช้า เช่น การบริการท่าเรือ แห่งประเทศไทย หรือในกรณีของส่วนไปรษณีย์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งขาดทุนมากแต่ยังได้กำไรจากส่วนโทรคมนาคมมาจุนเจือ นอกจากนี้ยังมีภาระ ที่ต้องลงทุนอย่างมากในอนาคต ดังกรณีองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การบินไทย เดินอากาศไทย
- ๑๑.๓ บริการที่ยังขาดคุณภาพ ไม่เพียงพอ ไม่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากล (อาจยกเว้น การบริการบินไทย ซึ่งต้องแข่งขันกับต่างประเทศ) ขาดการคำนึงถึงผู้บริโภค ขาดการตลาด
- ๑๑.๔ การขาดการประสานงานที่ดีระหว่างรัฐวิสาหกิจด้วยกันเอง กับส่วนราชการ สาเหตุที่สำคัญ
- นโยบายทางการเมืองที่มุ่งแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง และจริงจัง ขาดการตัดสินใจอย่างกล้าหาญ
 - นโยบายราคาที่ไม่เหมาะสมและยุติธรรม
 - การขาดสมรรถนะของคณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงาน
 - อิทธิพลของสหภาพแรงงาน
 - ความไม่คล่องตัวในการบริหาร และระบบบริหารที่ล้าสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานบุคคล การเงินการบัญชี การคำนึงถึงอัตรา ประโยชน์
 - การขาดจิตสำนึกในการให้บริการ

๑๒. ข้อเสนอแนะ

บทบาทของรัฐสภาเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจน่าจะเป็นการสร้างความเป็นสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการพร้อมที่จะถูกตรวจสอบโดยสาธารณะ โดยการ ให้รัฐวิสาหกิจส่งรายงานประจำปี การดำเนินงานของคณะกรรมการงบประมาณ

และคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการจัดการ และการเงิน การตั้ง
กระทู้ถาม ตลอดจนการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

อย่างไรก็ตามบทบาทในการตรากฎหมายยังไม่จำเป็นเท่ากับการใช้กลไกทางการ
บริหาร และการตรวจสอบ

ข้อสังเกต รัฐสภายังมีบทบาทน้อยมาก เอกสารของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมี
ประโยชน์มาก

บทบาของรัฐบาลต่อรัฐวิสาหกิจ : หลักการและกรณีศึกษา

โดย

ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

นายสมิท จรอนันต์

นายตระกูล มีชัย

โครงการสัมมนาปัญหากฎหมายรัฐวิสาหกิจ

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

โดยการสนับสนุนของสมาคมสังคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

และ มูลนิธิคอนราด อาเดินเนา

24 เมษายน 2530

ส่วนที่ ๑ : หลักการ

ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

หากจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร คงต้องดูที่รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยใน ๒ รูปแบบคือ การปกครองแบบประธานาธิบดี และการปกครองแบบรัฐสภา

การปกครองแบบประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกา มีการใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ (สภาองเกรส) กับอำนาจบริหาร (ประธานาธิบดี) อย่างเข้มงวด และนำเอาหลักรั้งและถ่วงอำนาจมาใช้อีกด้วย ฝ่ายบริหารไม่สามารถยุบสภาได้ ขณะที่รัฐสภาไม่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจเพื่อให้ประธานาธิบดีออกจากตำแหน่งได้

การปฏิบัติหน้าที่ของสภาองเกรสมีคณะกรรมการเป็นเครื่องมือที่สำคัญ มีคณะกรรมการต่าง ๆ ที่คอยควบคุมการปฏิบัติงานตามนโยบายของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งคณะกรรมการของสภาจะเข้าไปตรวจงานหรือการปฏิบัติงานขององค์กรของรัฐองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้ สมาชิกสภาองเกรสแต่ละนายมีส่วนที่จะคอยสังเกตการปฏิบัติงานขององค์กรหรือข้าราชการด้วย ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและความกระจ่างในปัญหาต่าง ๆ คณะกรรมการของสภาองเกรสมีเครื่องมือที่สำคัญคือการไต่สวน โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ และผู้ช่วยในการวิจัย ซึ่งการพิจารณาปัญหาทุกเรื่องของคณะกรรมการจะต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างกว้างขวาง

อำนาจในการพิจารณากฎหมายของสภาองเกรสนั้น เมื่อจะพิจารณาร่างกฎหมาย สภาจะมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณา (เมื่อพิจารณาเสร็จก็เสนอไปสภา ซึ่งสภามักจะอนุมัติตามที่คณะกรรมการเสนอ) ในการพิจารณาร่างกฎหมาย คณะกรรมการจะมีความเข้มงวดในการพิจารณาร่างกฎหมายที่สภาส่งมาให้อย่างมาก สภาองเกรสมีสำนักงานคนควากฎหมายของห้องสมุดสภาองเกรส ที่จะให้บริการด้านวิจัยกฎหมายใดอย่างก็ เพียงแต่คณะกรรมการส่งปัญหาไปยังสำนักงานนี้ก็จะไต่สวนวิจัยที่เชื่อถือได้ มีบริการคนควาของเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ที่สำคัญคือ คณะกรรมการ

มีการศึกษาข้อมูลจากการประชุมของกรรมการที่เชิญบุคคลภายนอกสภาที่เห็นควยหรือคัดค้านร่างกฎหมายมาชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้

คณะกรรมการของสภาองเกรสมือสระที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่โดยไม่ตองให้สภาองเกรสมอบหมาย ควยเหตุนี้คณะกรรมการจึงมีบทบาทและอิทธิพลสูงมากในการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และการพิจารณาร่างกฎหมาย

การปกครองแบบรัฐสภาที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องขึ้นแก่กัน ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารโดยการออกกฎหมาย การตั้งกระทูถาม การเสนอญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ในขณะที่ฝ่ายบริหารก็มีมาตรการตอบโต้รัฐสภา เช่น การยุบสภา เป็นต้น

บทบาทของรัฐสภา

ในระบบรัฐสภาอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติแบ่งออกเป็น ๕ ประการ คือ (๑) การออกกฎหมาย (๒) การควบคุมดูแลและตรวจสอบการบริหารราชการของฝ่ายบริหาร คานนโยบาย ทั่วบุคคล การใช้จ่ายเงิน และการบริหารงาน (๓) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ (๔) การสอบสวนหรือศึกษากิจการหรือเรื่องราวใด ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา (๕) การให้ความเห็นชอบในกิจการสำคัญ เช่น การสืบราชสมบัติ การประกาศกฎอัยการศึก และการประกาศสงคราม เป็นต้น

การดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพต้องมื่อองค์กรภายในเพื่อเป็นกลไกในการทำงาน องค์กรนั้นคือ "คณะกรรมการ" ซึ่งนับวันจะเป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้คณะกรรมการจะมีหน้าที่ในการแบ่งงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและสลับซับซ้อนมากขึ้น

คณะกรรมการมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสภาคือ (๑) แบ่งเบาภาระของสภา โดยทำหน้าที่เสมือนหนึ่งผู้ช่วยสภาในการวินิจฉัยปัญหา หรือกระทำกิจการต่างๆ ให้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ (๒) จะไคความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคานในกรณีมีปัญหาร่างพระราชบัญญัติที่ฝ่ายรัฐสภาจะตองพิจารณาควยความรู้พิเศษ (๓) จะทำให้ไครับข้อมูลที่

ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อประกอบการวินิจฉัยลงมติในปัญหาต่าง ๆ (๘) จะเป็นกลไกของรัฐสภาให้สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือของสภาที่จะได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

กรณีรัฐสภาของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๕ มีบทบัญญัติว่า วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาทั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิก หรือมิได้เป็นสมาชิกทั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมาย แล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาผู้นั้นได้

เมื่อพิจารณาขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้ว จะเห็นได้ว่า กรรมาธิการมีอำนาจกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา อำนาจหน้าที่ของกรรมาธิการมีลักษณะเป็นการเสนอความเห็นต่อสภาในกิจการที่สภามอบหมายให้ ดำเนินการ จึงมีลักษณะไม่เด็ดขาด ผลการพิจารณาของกรรมาธิการเป็นเพียงความเห็นประกอบการวินิจฉัยของสภาเท่านั้น ซึ่งสภาอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผลของการพิจารณาของกรรมาธิการที่เสนอไปก็ได้

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญ คือ ขอบข่ายของการดำเนินกิจการ ตามอำนาจหน้าที่มีมากน้อยเพียงใด หากพิจารณาว่ามีอำนาจดำเนินการเฉพาะเรื่องที่สภามอบหมายเท่านั้น คณะกรรมาธิการก็ไม่อาจดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ได้เลย คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาบางคณะไม่เคยมีการประชุมเลย เพราะไม่มีเรื่องที่สภามอบหมายมาให้ดำเนินการ มีหน้าที่เพียงพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาส่งมาให้พิจารณาเท่านั้น

ต่อมามีแนวคิดและแนวทางปฏิบัติให้คณะกรรมการสามัญประจำสภามีบทบาทมากขึ้นในการพิจารณาศึกษาปัญหาต่าง ๆ อันอยู่ในขอบข่ายของตน มีการเดินทางไปศึกษา

กุงานและศึกษาสถานการณในพื้นทีมากขึ้น แมสภามีไค้มอบหมายให้คําเนินการ กอให้
เกิดปัญหาวិพากวิจารณชอบช่ายอํานาจหน้าทีของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภามากขึ้น

เพื่อแกไขปัญหาเกี่ยวกับชอบเขตอํานาจของคณะกรรมาธิการสามัญประจำ
สภา ประธานคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาทั้งของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
ไค้เสนอญัตติให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มอบหมายให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำ
สภามีอํานาจกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในชอบเขต
อํานาจของตนไค้ ซึ่งขณะนีสภาผู้แทนราษฎรไค้มอบหมายให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำ
สภาทุกคณะคําเนินกิจการภายในชอบเขตอํานาจของตนไค้ และวุฒิสภาไค้มอบหมายให้
คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาคําเนินกิจการภายในชอบเขตของการคําเนินการ หรือ
เรื่องราวทีจะสอบสวนหรือศึกษาในเรื่องทีระบุกิจการทีกระทำโดยชัดเจนไปแล้วหลายคณะ
(สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๓๐)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๒๕) ตั้งข้อสังเกตว่ารูปแบบของคณะกรรมาธิการนั้น
รัฐสภาไทยใช้วิธีการตั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาโดยแบ่งตามกิจกรรมของรัฐ และ
มีคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาปัญหาและร่าง พ.ร.บ. ทีฝ่ายบริหารเป็นผู้เสนอ เนื่องจาก
คณะกรรมาธิการวิสามัญประกอบด้วยผู้แทนของฝ่ายบริหารไม่เกินกึ่งหนึ่ง ส่วนคณะกรรมาธิการ
สามัญจะต้องประกอบด้วยสมาชิกอื่น ๆ ฝ่ายบริหารของไทยจึงนิยมใช้คณะกรรมาธิการวิสามัญ
มากกว่าคณะกรรมาธิการสามัญ ร่างพระราชบัญญัติทีสำคัญ ๆ มักจะไค้รับการพิจารณาโดยการ
ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญ

บทบาทของรัฐทางเศรษฐกิจ

อดัม สมิท บิคาแห่งแนวความคิดเสรีนิยม กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐในระบบ
เศรษฐกิจ คือ ปองกันประเทศ รักษาระเบียบและกฎหมาย หางานสาธารณะให้คนทำ
สมิธเห็นว่าการแบ่งงานกันทำระหว่างเอกชนโดยไม่มีรัฐเข้าไปแทรกแซง จะกอให้เกิด
ผลทีสุกแก่เศรษฐกิจ เพราะกลไกแห่งตลาดทีเสมือนมือทีมองไม่เห็น (invisible hand)
ทีคอยปรับระดับและจัดระเบียบทางเศรษฐกิจไปในทิศทางทีถูกต้องเหมาะสม แต่
แนวความคิดนี้มีชอบพร่องตรงทีตลาดมิไค้เป็นตลาดทีแข่งขันสมบูรณ์ และมีอํานาจในการ

ปกครองและบริหารใช้สิทธิพลทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิด
การผูกขาด มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม รัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
เพื่อที่จะขจัดความเหลื่อมล้ำ การจะดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใดขึ้นกับ
ลักษณะระบบการปกครอง และระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ แต่การมาดำเนินกิจกรรม
ของรัฐในทางเศรษฐกิจอาจส่งผลให้การดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้

จุดประสงค์โดยทั่วไปของรัฐบาลที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจ มี
๔ ประการ คือ (๑) เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (๒) เพื่อรักษาเสถียรภาพทาง
เศรษฐกิจ (๓) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางสังคม (๔) เพื่อรักษาความยุติธรรมทาง
เศรษฐกิจ

นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อ ริชาร์ด มัสเกรฟ แบ่งประเภทกิจกรรม
ของรัฐในระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปออกเป็น ๓ ประเภท คือ (๑) การจัดสรรทรัพยากร
ที่มีอยู่จำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพที่สุดซึ่งเอกชนไม่สามารถดำเนินการ
จัดสรรได้คือเท่ารัฐ (๒) การกระจายรายได้และจัดการเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ และสังคม-
สงเคราะห์ต่าง ๆ (๓) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐกระทำไปหลายลักษณะคือ (๑) กระทำ
ผ่านการจัดเก็บภาษีอากรและการใช้จ่ายของรัฐบาล (๒) รัฐออกกฎหมาย หรือมาตรการ
ทางการเงินและการคลัง เพื่อควบคุมการดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชนและเพื่อรักษา
เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (๓) รัฐบาลในฐานะองค์กรหนึ่งของรัฐเข้ามาดำเนินการทาง
เศรษฐกิจโดยตรงในรูปของการประกอบการโดยรัฐ ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเรียกว่า "รัฐวิสาหกิจ"

ความหมายของ "รัฐวิสาหกิจ" ของประเทศไทย ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้.-

๑. ความหมายตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ กล่าวไว้ดังนี้.-

"รัฐวิสาหกิจ หมายความว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งทุนทั้งสิ้น
เป็นของกระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาล หรือกระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาลมีทุนรวม

อยู่กว่าร้อยละ ๕๐ หรือ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใด ๆ ที่บริษัทหรือ
ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้น มีทุนรวมอยู่กว่าร้อยละ ๕๐ และให้หมาย
รวมถึงองค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ และรวมตลอดถึง
บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใด ๆ ที่องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐ
มีทุนรวมอยู่กว่าร้อยละ ๕๐"

๒. ความหมายตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.

๒๕๐๒

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า

- ก. องค์การของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ
- ข. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการมีทุนรวมอยู่กว่า
ร้อยละ ๕๐

ค. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการและ/หรือ รัฐวิสาหกิจ
ตาม ก. และ/หรือ ข. มีทุนอยู่กว่าร้อยละห้าสิบ

ง. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการ และ/หรือรัฐวิสาหกิจ
ตาม ค. และ/หรือ ก. และ/หรือ ข. มีทุนรวมอยู่กว่าร้อยละห้าสิบ

จ. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ส่วนราชการ และ/หรือรัฐวิสาหกิจ
ตาม ง. และ/หรือ ก. และ/หรือ ข. และ/หรือ ค. มีทุนรวมอยู่กว่าร้อยละ
ห้าสิบ

๓. ความหมายตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับ
กรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๑๔

"รัฐวิสาหกิจ" หมายความว่า

ก. องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล
หรือกิจการของรัฐตามกฎหมายที่จัดตั้งกิจการนั้น และหมายความรวมถึงหน่วยงานธุรกิจที่
รัฐเป็นเจ้าของ แต่ไม่รวมถึงองค์การหรือกิจการที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อสงเคราะห์
หรือส่งเสริมกิจการใด ๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจ

ข. บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่กระทรวง ทบวง กรม หรือ
ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า และ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่า
ร้อยละห้าสิบ หรือ

ค. บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่กระทรวง ทบวง กรม หรือ
ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบเท่า และ/หรือรัฐวิสาหกิจตาม (ก) และ/หรือ (ข) มีทุน
รวมอยู่ด้วยถึงสองในสาม

จากความหมายตามพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ พอสรุปได้ว่า รัฐวิสาหกิจใน
ประเทศไทย หมายถึง องค์การของรัฐหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐหรือบริษัท ห้างหุ้นส่วน
นิติบุคคลที่ส่วนราชการ องค์การของรัฐบาล หรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาลมีทุนรวมอยู่
ด้วยเกินร้อยละห้าสิบ

เกศินี หงสนันท์ (๒๕๒๖) กล่าวถึงรัฐวิสาหกิจในฐานะเป็นเครื่องมือในการ
พัฒนาประเทศนั้นคือ (๑) การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อความเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อ
ดำเนินไปตามแผนพัฒนาของประเทศ (๒) การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ เพื่อการพัฒนาโครงสร้าง
ภายในของประเทศ ได้แก่รัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน การขนส่ง การสื่อสาร เป็นต้น (๓) การ
จัดตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อหารายได้ให้รัฐ ได้แก่รัฐวิสาหกิจผูกขาดโดยรัฐ เช่น บุหรี่ เหล้า
(๔) เพื่อนำมาใช้จ่ายประโยชน์สูงสุดแก่คนทรพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและ
ปรับปรุงสภาพการดำรงชีพของประชาชนให้ดีขึ้น (๕) การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อสอดคล้อง
กับนโยบายสาธารณะ

เกริกเกียรติ พิพัฒนเสวีธรรม (๒๕๓๗) กล่าวถึงนโยบายหรือจุดประสงค์ในการ
ประกอบรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลดังนี้.-

๑. รัฐควรดำเนินการเฉพาะวิสาหกิจที่เอกชนไม่สามารถดำเนินการได้เอง
เพราะจำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก และมีความสำคัญในด้านสวัสดิการของประชาชน
ได้แก่กิจการประเภทสาธารณูปโภค (Public Utilities) ซึ่งเป็นบริการเศรษฐกิจ
ขั้นรากฐาน เช่น การไฟฟ้า การประปา การสื่อสารและการคมนาคม

๒. รัฐควรประกอบกิจการวิสาหกิจประเภทหารายได้ให้แก่รัฐเป็นพิเศษ รัฐวิสาหกิจประเภทนี้มักจะมีลักษณะเป็นการผูกขาดการผลิตสินค้า และบริการบางชนิด ได้แก่การผลิตไฟฟ้า สุรา ไฟ และสลากกินแบ่ง

๓. รัฐควรดำเนินการเฉพาะวิสาหกิจที่มีความสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติ จำพวกโรงงานผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ และยุทธปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่การผลิตแบตเตอรี่ และน้ำมันเชื้อเพลิง

๔. รัฐควรประกอบกิจการวิสาหกิจจำพวกที่เป็นเครื่องมือสนองนโยบาย เพื่อช่วยเหลือในการครองชีพ หรือส่งเสริมอาชีพของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากวิสาหกิจบางอย่างซึ่งเป็นบริการรากฐานที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากเอกชน เนื่องจากขาดเงินทุนและความชำนาญในการดำเนินงาน หรือเอกชนเห็นว่า เป็นวิสาหกิจที่มีกำไรน้อย และเสี่ยงต่อการขาดทุน การลงทุนในวิสาหกิจอื่นจะให้ผลตอบแทนมากกว่า

๕. รัฐควรประกอบกิจการที่ตั้งขึ้นเพื่อสาธารณะประโยชน์ รัฐวิสาหกิจประเภทนี้ยากที่จะดำเนินการให้มีกำไรหรือเลี้ยงตัวเองได้ เช่น องค์การสวนสัตว์

แนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ

พิจารณาแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจได้จากเจตนารมณ์ของรัฐ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ นโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ หมวด ๕ มาตรา ๖๔ บัญญัติเจตนารมณ์ว่า

"รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มี การริเริ่มในทางเศรษฐกิจ

รัฐพึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนจะกระทำได้ก็โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รัฐพึงวางมาตรการให้มี การผูกขาดที่ก่อกวนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชน ที่มี ใคอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ไม่ว่าการผูกขาดที่ก่อกวนนั้นจะเป็นโดยทาง ตรงหรือทางอ้อม"

๒. นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจที่แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร

"จะสนับสนุนและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจเสรี โดยให้ระบบตลาดทำงาน อย่างเต็มที่ และให้ภาคเอกชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐจะ มีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ โดยจะเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐบาลในฐานะจากการเป็นผู้กำกับและควบคุม ไปสู่ การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้ภาคเอกชนมีประสิทธิภาพในการ ผลิต เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้"

"จะดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจตามขั้นตอนที่ได้บรรจุ ไว้ในแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมตลอดถึงการให้ภาคเอกชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้รัฐวิสาหกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะ วิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ไฟฟ้า ประปา การขนส่ง สามารถ ลดค่าบริการลงได้อย่างจริงจังและถาวร ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ ของเราให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศให้ดีขึ้น อันจะเป็นการกระตุ้นการขยายตัวของ เศรษฐกิจ และการสร้างงานได้อย่างกว้างขวาง"

๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินับแต่ฉบับแรก (๒๕๐๔) จนถึง ฉบับที่ ๖ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจไว้ดังนี้.-

(๑) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๑ (๒๕๐๔ - ๒๕๐๘) รัฐมุ่งส่งเสริมรัฐวิสาหกิจ ประเภทสาธารณูปโภค และที่เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น การขนส่ง คมนาคม การ พลังงาน และจะไม่ประกอบอุตสาหกรรมแข่งขันกับเอกชน

(๒) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๒ (๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) รัฐจะดำเนินกิจการ รัฐวิสาหกิจเฉพาะที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภค เพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม ความมั่นคงของชาติ และเพื่อหารายได้เข้าประเทศ รัฐจะไม่ตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นใหม่เว้นแต่

จำเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และจะส่งเสริมปรับปรุงเฉพาะรัฐวิสาหกิจที่สมควรรักษาเอาไว้ รวมถึงควบคุมการขยายงานของรัฐวิสาหกิจให้ดำเนินการเฉพาะโครงการที่แน่นอนและเหมาะสมเท่านั้น

(๓) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕ - ๒๕๑๙) รัฐจะสนับสนุนรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขนาดใหญ่ ประเภทที่ใช้เงินลงทุนมากเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจแก่ประชาชนไม่สนใจทำเพราะผลตอบแทนน้อย ประเภทหยุดปัจจัย และประเภทป้องกันการผูกขาด จะไม่ตั้งรัฐวิสาหกิจประเภทอุตสาหกรรมหรือการค้าขึ้นเพื่อทำการแข่งขันกับเอกชน

(๔) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔) รัฐให้ความสำคัญแก่รัฐวิสาหกิจน้อยลง กล่าวถึงแต่เพียงรัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรม โดยกำหนดนโยบายว่า รัฐจะเข้าร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในอุตสาหกรรมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติขนาดใหญ่ซึ่งเอกชนไม่สามารถดำเนินการโดยลำพังได้

(๕) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ใ้คว่างหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาฐานะและกิจการของรัฐวิสาหกิจในด้านการปรับปรุงกิจการให้ได้ผล หากไม่ได้ผลเท่าที่ควรจะพิจารณาขุบเล็ก แปรสภาพ หรือจำหน่าย ในกิจการสาธารณูปโภคหากไม่สามารถปรับสมรรถภาพการบริหารงานและประสิทธิภาพในการให้บริการ ประชาชนที่ดีในราคายุติธรรมได้ ก็จะพิจารณาโอนกิจการจัดตั้งรูปบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน แล้วจำหน่ายหุ้นบางส่วนให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และรัฐจะส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการลงทุนและการพัฒนาการขนส่งและการสื่อสารคานต่าง ๆ

(๖) แผนพัฒนา ฉบับที่ ๖ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) แนวทางการพัฒนารัฐวิสาหกิจในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ ๖ มุ่งเน้นวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

ก. รักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ โดยมุ่งที่จะให้มีมาตรการลดเงินกู้ยืมจากแหล่งภายนอก เพิ่มการระดมทุนจากแหล่งภายใน โดยเฉพาะจากรายได้ของรัฐวิสาหกิจเองให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ตลอดจนทั้งจำกัดขนาดและลักษณะการลงทุนของภาครัฐวิสาหกิจลง

ข. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และยกระดับการให้บริการของ
รัฐวิสาหกิจ ให้เป็นที่ยอมรับและมีความมั่นคงพอแก่ธุรกิจต่อเนื่อง และเป็นบริการที่มี
คุณภาพที่ดีตามมาตรฐานสากลในราคาที่เหมาะสม โดยการสนับสนุนให้มีการจัดการให้เป็น
ไปในเชิงธุรกิจมากขึ้น และหาช่องทางเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะทำให้รัฐวิสาหกิจ
สามารถพึ่งตนเอง และลดภาระการอุดหนุนจากรัฐบาลให้ได้

ค. ทบทวนบทบาทและปรับปรุงการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ ให้สอดคล้อง
กับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยอำนวยความสะดวกให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและ
ร่วมทุนกับรัฐวิสาหกิจ และกำหนดขั้นตอนการแปรสภาพรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจนที่จะนำไปสู่ภาค
ปฏิบัติได้ ตลอดจนปรับปรุงการกำกับดูแลของรัฐบาล ทั้งระดับกระทรวงและของส่วนกลาง
ให้เข้าเป้าที่กำหนดไว้ให้ได้ นอกจากนี้จะต้องทำการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
ต่าง ๆ ให้รัฐวิสาหกิจเกิดความคล่องตัวในการจัดการด้วย

บทบาทรัฐสภา ในการควบคุมรัฐวิสาหกิจ

ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐวิสาหกิจ ๖๔ แห่ง แยกตามสังกัดส่วนราชการต่าง ๆ
คือ กระทรวงการคลัง (๑๔) กระทรวงคมนาคม (๑๒) กระทรวงมหาดไทย (๕)
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๔) กระทรวงอุตสาหกรรม (๗) กระทรวงกลาโหม (๕)
สำนักนายกรัฐมนตรี (๕) กระทรวงพาณิชย์ (๔) และอื่น ๆ (๔)

การควบคุมการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจของฝ่ายบริหารมีการควบคุมโดยคณะ
กรรมการของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ โดยกระทรวงเจ้าสังกัด กระทรวงการคลัง สำนักงาน
คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ เป็นต้น

ไพศาล ชัยมงคล (๒๕๑๕) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐวิสาหกิจกับ
ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภานั้นไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับวางไว้แน่นอนว่าจะต้องมีความสัมพันธ์กัน
เช่นไร จึงขึ้นอยู่กับทางปฏิบัติของแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ มิได้มีกฎหมาย
บังคับไว้แน่นอน แต่เป็นจารีตประเพณีที่ทางรัฐสภามีสิทธิเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือตั้งข้อซักถาม
การบริหารงานรัฐวิสาหกิจได้ อันเกี่ยว ฝ่ายบริหารจะต้องรับผิดชอบเรื่องการบริหารงาน

ของรัฐวิสาหกิจคือรัฐสมามาก ในปากีสถาน รัฐสมาก็จะชักถามถึงรายละเอียด
ในทางปฏิบัติมากกว่าค่านโยบาย

อย่างไรก็ตาม ไพศาลา กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐวิสาหกิจกับ
ฝ่ายนิติบัญญัติมีหลักการทั่ว ๆ ไปว่า สมาชิกรัฐสมาน่าจะให้ความสนใจกับรัฐวิสาหกิจ
ในทางสร้างสรรค์ กล่าวคือ ควรสนใจว่าการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจนั้นประสบผล
เพียงใด หรือไม่ เพราะอะไร และสนใจในการพิจารณาถึงหลักการและนโยบาย
ทั่ว ๆ ไป มิใช่ถึงขนาดเข้าไปควบคุม โดยถือว่าเป็นผู้อุปถัมภ์ก่อตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้น
แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกรัฐสมาก็จะทำการพิจารณาได้ก็เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลต่าง ๆ
ของรัฐวิสาหกิจด้วย

การสัมมนาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมากับรัฐวิสาหกิจ ที่ ไคลอมโบ
ประเทศศรีลังกา ระหว่าง ๑๕ - ๑๘ มิถุนายน ๒๕๒๔ ได้สรุปหลักพื้นฐานความสัมพันธ์
ไว้ ๔ ประเด็น คือ (เกศินี หงสนันทน์, ๒๕๒๕)

(๑) รัฐสมามีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทบัญญัติการดำเนินงาน และหน้าที่
ของรัฐวิสาหกิจ รัฐสมาคงกำหนดนโยบายให้ชัดเจนในการที่จะให้รัฐวิสาหกิจปฏิบัติและ
รับผิดชอบต่อสภา

(๒) รัฐวิสาหกิจต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอในการบริหารงานเพื่อให้เป็น
ไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการช่วยรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ และรับผิดชอบ
ต่อการบริหารงานประจำ

(๓) รัฐสมาคงมีบทบาทในการกำหนดระเบียบการและช่วงระยะเวลา
การตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

(๔) รัฐสมาคงมีบทบาทในการทบทวนบทบาทบัญญัติหรือสิ่งที่กำหนดในการจัดตั้ง
รัฐวิสาหกิจ เพื่อการปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อม

จากการศึกษาของ จานงค์ สายโสภา (๒๕๑๕) พบว่า ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจ
น้อยมากในการควบคุมการตรวจสอบการบริหารการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในการพิจารณา

งบประมาณประจำปีตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ มีข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจน้อยมาก คือมีข้อสังเกตของกรรมการวิสามัญร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพียง ๔ ชุก จาก ๒๗ ชุก

สภาผู้แทนราษฎรมีคณะกรรมการวิสามัญประจำสภา ๑๔ คณะก็จริง แต่มีได้มีคณะกรรมการเฉพาะรัฐวิสาหกิจ ทั้ง ๆ ที่รัฐวิสาหกิจเป็นนโยบายสาธารณะที่มีความสำคัญต่อประเทศในค่านเศรษฐกิจ ทุก ๆ ด้าน แต่ผลประโยชน์ตอบแทนกลับไปตกอยู่กับกลุ่มอำนาจบางกลุ่ม (เกศินี หงสนันท์, ๒๕๖๔) และการพิจารณาของคณะกรรมการเกี่ยวกับเรื่องวิสาหกิจ จะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ขึ้นอยู่กับว่าจะเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการคณะใด

การควบคุมรัฐวิสาหกิจของรัฐสภา : สภาพปัจจุบัน และแนวทาง

ในสภาพปัจจุบันบทบาทของรัฐสภาในการควบคุมรัฐวิสาหกิจ ดำเนินการอยู่ ๒ ด้านคือ

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจที่เสนอมาจากรัฐบาล

(๒) เมื่อเกิดปัญหาของรัฐวิสาหกิจแพร่กระจายสู่สาธารณชนค่านการ

ประหตุติมิชอบตามระเบียบ เมื่อเกิดปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ หรือ เกิดความเดือดร้อนแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม คณะกรรมการวิสามัญประจำสภาที่เกี่ยวข้องกับรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ก็จะเข้าไปตรวจสอบพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น เรื่องการปรับปรุงอัตราค่าโดยสารรถประจำทาง ขสมก. ปัญหาการน้กหยุดงานของการรถไฟ ปัญหาของการบริหารงานของบริษัทเดินอากาศไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รัฐสภาไทยก็มิได้เข้าไปศึกษาดูแลรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดข้อมูล ข่าวสาร และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ รัฐสภาจึงเป็นผู้ตามหลังปัญหาวิสาหกิจตลอดเวลา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการที่สำคัญคือ ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการพิจารณาปัญหาของรัฐวิสาหกิจ ขาดคณะผู้ช่วย (Staff) คณะกรรมการ ในการดูแลรัฐวิสาหกิจ (ซึ่งดูเหมือน กองกรรมการไม่มีความสามารถที่จะเป็นเครื่องมือที่ก็ได้)

หากปล่อยให้สถานการณ์เป็นเช่นนี้ คณะกรรมการสามัญประจำสภา
รัฐสภาจะมีฐานะเป็นเพียงตรายาง (rubber stamp) ให้แก่รัฐบาล และ
รัฐวิสาหกิจ ในการพิจารณากฎหมายที่เสนอมานี้

เกณีนี หงสนันท์ (๒๕๒๔) เสนอว่า รัฐสภาควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการ
พิจารณาของรัฐบาลเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจในด้านการควบคุมตรวจสอบ ในด้านการ
ประหยัค ความสำคัญก่อนหลัง ความเหมาะสม และความจำเป็น พิจารณาผลตอบแทน
การจะได้รับประโยชน์สูงสุด และการพิจารณาความถูกต้องในแง่กฎหมาย และเสนอ
ว่า - ๑) รมว.มีคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ จะช่วยทำให้ฝ่ายบริหารขององค์การรัฐวิสาหกิจ
ได้ประสานงานติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า รัฐสภาไทยปัจจุบันไม่สามารถที่จะควบคุมรัฐวิสาหกิจได้ เพราะ

- (๑) รัฐวิสาหกิจทั้ง ๒๔ แห่ง แยกการดูแลไปตามคณะกรรมการสามัญ
ประจำสภาคณะต่าง ๆ จึงขาดเอกภาพ และมาตรฐานเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบ
- (๒) กองกรรมาธิการของรัฐบาล ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่จะทำหน้าที่เป็นคณะผู้ช่วย
ในการติดตาม ค้นคว้า เอกสาร ข้อมูล
- (๓) กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ ยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการ
ทำงานของระบบคณะกรรมการ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการจะทำงานได้ตามภารกิจ
ขอบเขตหน้าที่ที่รัฐสภามอบหมายให้เท่านั้น
- (๔) ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง อยู่ภายใต้การดูแลของผู้นำ
ทางทหาร หรืออดีตผู้นำทางทหาร รวมถึงนักการเมืองต่าง ๆ ทำให้คณะกรรมการ
เกิดความเกรงใจในการที่จะควบคุมและตรวจสอบรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ

ความเป็นมาของการจัดทำสมุดโทรศัพท์

สมุดโทรศัพท์ของไทยในยุคแรก ๆ รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์เอง โดยกรมไปรษณีย์โทรเลข ต่อมาเมื่อจัดตั้งองค์การโทรศัพท์ขึ้นในปี พ.ศ.๒๔๕๓ องค์การโทรศัพท์ได้เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์เรื่อยมา ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและไม่ได้มาตรฐานสากลไม่ว่าจะเป็นรูปเล่ม กระดาษที่ใช้พิมพ์ หรือตัวพิมพ์

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๐ ทศท.ได้ทำสัญญากับบริษัทจีทีซีซี

(General Telephone Directory Company) ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา สัญญากังกล่าวมีอายุ ๑๐ ปี มีสาระสำคัญว่าให้ จีทีซีซี เป็นผู้จัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ และจัดลงให้ผู้ใช้โทรศัพท์โดยค่าใช้จ่ายของตนเอง และแบ่งรายได้ค่าโฆษณาให้แก่ ทศท. ในอัตราร้อยละ ๒๐ ของรายได้ดังกล่าว และยินยอมให้ จีทีซีซี หาโฆษณาตามลงพิมพ์ในสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ได้เองด้วย ในสัญญาที่ทำนี้ได้มีการระบุไว้ในสัญญาข้อ ๓ ระบุว่า บรรดารายนามผู้ใช้โทรศัพท์ทั้งสิ้นที่จัดพิมพ์ขึ้นตามสัญญานี้จะเป็นไปในลักษณะและในขนาดและรูปร่างเดียวกันกับสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งบริษัทไคเรคทอรี (จีทีซีซี) จัดพิมพ์ขึ้นใช้ในฮ่องกง

ในปี ๒๕๑๖ ทศท.และ จีทีซีซี ได้ตกลงกันทำสัญญาใหม่เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๑๖ โดยมีสาระสำคัญคล้ายกับสัญญานับเดิม แต่ ทศท.ได้รับประโยชน์ตอบแทนเพิ่มขึ้น และได้ตกลงให้ยัดเวลาจัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ออกไปถึงปี ๒๕๒๔ สัญญาที่ทำขึ้นใหม่ มีข้อความที่ระบุไว้ในสัญญาข้อ ๑๕ ระบุว่า กระดาษ ตัวพิมพ์ แผ่นพิมพ์ แม่พิมพ์ งานศิลปะ สมุดรายนาม ๆ ต่างประเทศ รายการผู้ใช้โทรศัพท์ ดัชนี ประวัติดี แฟ้มเอกสาร หนังสือ เครื่องมือ เครื่องประกอบ วัสดุ ของใช้ และผลงานของบริษัท ๆ (นอกจากไปสั่งรับบริการที่ได้รับจาก ทศท. และตัวสมุดรายนาม ๆ ในบัญชีสินค้าหลังจากการจัดพิมพ์) ที่ได้พัฒนาให้หรือได้มาโดยบริษัท ๆ สำหรับการปฏิบัติงาน และบริการตามสัญญานี้ และสัญญาอื่นใด ระหว่างบริษัท ๆ และองค์การโทรศัพท์ ให้เป็นและคงเป็นทรัพย์สินของบริษัท ๆ แต่ผู้เดียว

ในระหว่างการดำเนินการตามสัญญาทั้งสองฉบับข้างต้นได้มีเอกชนจัดทำสมุดโฆษณาธุรกิจหลายราย เช่น สยามไคเรคทอรี ทำเย็บรายชื่อผู้นำเข้าและส่งออก

สมุดรวมโรงงาน สมุดรายชื่อผู้ประกอบการก่อสร้าง สมุดรายชื่อผู้ประกอบการเวชภัณฑ์ และสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์แบบภาษาจีน เป็นต้น เนื่องจากมีผู้นิยมโฆษณาธุรกิจของตน ในสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ที่ จีทีทีซี จัดทำเพิ่มขึ้นจนไม่อาจพิมพ์โฆษณาพร้อมกับรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ในเล่มเดียวกันได้ จีทีทีซี จึงได้พิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ออกเป็น ๒ เล่ม ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ เป็นต้นมา โดยแยกพิมพ์รายชื่อและเลขหมายของผู้ใช้โทรศัพท์ทุกประเภท ทั้งบุคคลธรรมดา ห้าง บริษัท ร้านค้า ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจไว้เล่มหนึ่งใช้กระดาษสีขาว และพิมพ์เลขหมายโทรศัพท์ของผู้ประกอบการพร้อมด้วยข้อความหรือภาพโฆษณาแยกไว้อีก เล่มหนึ่ง ซึ่งเล่มนี้ใช้กระดาษสีเหลือง เรียกชื่อว่า "เยลโล่ เพจเจ็ด" หรือที่รู้จักกันในนาม "สมุดเล่มเหลือง"

จุดเริ่มต้นของปัญหาข้อพิพาท

เมื่อสัญญาระหว่าง จีทีทีซี กับ ทศท.ใกล้จะสิ้นสุดลงในปี ๒๕๒๔ ดังนั้น ในเดือนธันวาคม ๒๕๒๓ ทศท.ได้ประกาศประกวดราคาจัดทำสมุดโทรศัพท์ที่กำหนดเวลา ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๒๔ - ๒๕๓๓) โดยกำหนดให้ยื่นข้อเสนอและเปิดซองในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ในการประกวดราคารั้งนี้ ทศท.ได้กำหนดเงื่อนไขในการประกวดราคา ดังนี้

๑. คุณสมบัติของผู้เข้าประกวดราคา

- (๑) จะต้องมีส่วนงานอยู่ในประเทศไทย
- (๒) จะต้องเป็นผู้ที่ชื่อเงื่อนไข รายละเอียดของ ทศท.ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น
- (๓) จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบการพิมพ์และโฆษณาในประเทศไทย จากกระทรวงพาณิชย์
- (๔) จะต้องมียอดงานในการจัดทำพิมพ์และโฆษณาวงเงินไม่น้อยกว่า ๒๐ ล้านบาท สำหรับปีใดปีหนึ่งในรอบ ๕ ปี (ม.ค ๒๒ - ธ.ค ๒๖) โดยมีหลักฐานรับรองผลงานเสนอมาคัดย และต้องมีเงินทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า ๔๐ ล้านบาท
- (๕) จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับกิจการส่วนราชการในการควบคุมการพิมพ์ด้วย

(๒) จะต้องเป็นผลงานการพิมพ์สมุทราชนามผู้ใช้โทรศัพท์หรือผลงานการพิมพ์หนังสือขนาดไม่น้อยกว่า ๔ หน้ายก และมีความหนาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ยก ของสมุทราชนามผู้ใช้โทรศัพท์ของ ทศท.

๒. หลักเกณฑ์การพิจารณาและการตัดสิน ทศท.ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะพิจารณาใหญ่ว่า ประกวดราคารายใดเป็นผู้ดำเนินงานก็ได้ เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์คือ ทศท.มากที่สุด แม้จะไปใ้ข้อเสนอส่วนแบ่งรายได้ค่าโฆษณาให้ ทศท.มากที่สุดก็ตาม โดยจะพิจารณาดังผลงานของผู้เสนอที่เคยทำมาแล้ว ประสบการณ์หรือประวัติการทำงานอันเป็นที่เชื่อถือได้ประกอบด้วย

๓. การยกเลิกการประกวดราคา ทศท.ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะยกเลิกการประกวดราคารั้งนี้ก็ได้ หากเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์คือ ทศท.หรือจะทำให้ ทศท.เสียหาย

๔. รายละเอียดในการจัดพิมพ์สมุทราชนามผู้ใช้โทรศัพท์

(๑) สิทธิการจัดพิมพ์ ผู้รับดำเนินงานจะได้สิทธิแต่ผู้เดียวในอันที่จะรวบรวมจัดพิมพ์ และตีพิมพ์สมุทราชนามผู้ใช้โทรศัพท์ ฉบับกระดาษสีขาว รวมทั้งการขายโฆษณาทั้งหลายในสมุทราชนามผู้ใช้โทรศัพท์ฉบับกระดาษสีเหลือง

(๒) การโฆษณาและส่วนแบ่งรายได้ ผู้รับดำเนินงานจะต้องแบ่งรายได้จากการขายโฆษณาให้ ทศท. ไม่น้อยกว่า ๒๐ % ของราคาขายโฆษณาตามสัญญาฉบับแรก ค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น การจัดส่งรายได้ค่าโฆษณา ส่งตามอัตราแบบฟอร์มไม่เกินปีละ ๔ งวด ภายในวันที่ ๕ ของเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม และ ทศท. สงวนสิทธิที่จะเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการส่งค่าโฆษณาล่าช้า ไม่น้อยกว่า ๑๐ % ของอัตราที่ ทศท. ควรจะได้ หากผู้รับดำเนินงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

ในการประกวดราคา มีผู้เข้าประกวดราคารวม ๔ ราย คือ

- (๑) บริษัท เอทีทีไอ ไทยมีเดีย จำกัด
- (๒) บริษัท เอทีแอนด์ที อินเตอร์เนชั่นแนล อิงค์ หรือ เอทีทีไอ
- (๓) บริษัท สยาม เทเลโฟน โคเรเคตอรี จำกัด
- (๔) บริษัท เชนเนรล เทเลโฟน โคเรเคตอรี คัมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด

หรือ จีทีทีซี (ไทย)

ผลของการพิจารณา

(๑) บริษัท เอทีทีไอ ไทยบีเคีย จำกัด ซากุณสมบัติที่ได้เป็นผู้ริเริ่ม

(๒) บริษัท เอทีแอนคที อิมเคอร์เนชันแนล อิงค์ (เอทีทีไอ) ซากุณสมบัติ

ที่ไม่มีสำนักงานในประเทศไทย มิได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจการพิมพ์และโฆษณาในประเทศไทย มีเงินทุนไม่ถึงจำนวนที่กำหนดไว้ และไม่มีผลงานในการจัดพิมพ์และโฆษณาตามที่ระบุไว้ในประกาศเรียกประกวดราคาของ ทศท.

(๓) คณะกรรมการเปิดของประกวดราคา จึงพิจารณาเฉพาะที่เหลืออีก

๒ บริษัท ซึ่งกรรมการมีความเห็นเป็น ๒ ฝ่าย คือ

ก. ฝ่ายหนึ่งเห็นควรให้ สยาม เทเลโฟน ได้สิทธิในการจัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องประกันรายได้ขั้นต่ำไว้ ๑๐๐ ล้านบาททุกปี

ข. กรรมการอีกฝ่ายหนึ่ง เห็นควรให้ จีทีซีซี (ไทย) ได้สิทธิจัดพิมพ์ เพราะ จีทีซีซี ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนกับ จีทีซีซี (ไทย) มีประสบการณ์ในการจัดทำสมุดโทรศัพท์ในประเทศไทยมา ๑๗ ปี และมีประสบการณ์ในการจัดพิมพ์สมุดโทรศัพท์หลายประเทศ ทั้งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการประกวดราคาโดยครบถ้วนทุกข้อ

เมื่อ ทศท. ได้รับรายงานผลการ เปิดของประกวดราคาจากคณะกรรมการเปิดซอง ฯ แล้ว ประธานกรรมการ ทศท. ได้มีคำสั่งให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนคุณสมบัติของบริษัท เอทีแอนคที อิมเคอร์เนชันแนล อิงค์ (เอทีทีไอ) อีกครั้ง คณะกรรมการประกวดราคามีหนังสือที่ คค.๒.๓.๕๐/๒๒๖๕ ลงวันที่ ๖ พ.ย ๒๗ ยืนยันว่า ข้อเสนอของบริษัท เอทีทีไอ ยังคงผิดเงื่อนไขการประกวดราคา ซึ่งเงื่อนไขต่าง ๆ กำหนดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ และหนังสือรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขทั่วไป งานพิมพ์และแจกจ่ายสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์" สำหรับการผ่อนปรนที่ผิดไปจากระเบียบ และเงื่อนไข เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนืออำนาจของคณะกรรมการเปิดซอง ฯ และได้เสนอให้คัดค้านักเลือกผู้รับสิทธิการจัดพิมพ์

ทศท. ได้คัดค้านโดย ให้ยกเลิกการประกวดราคา งานมอบสิทธิการจัดพิมพ์และโฆษณาสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ ฯ และให้ดำเนินการใหม่โดยวิธีพิเศษ เฉพาะในกลุ่ม

ผู้ได้รับสิทธิให้เข้ารับการคัดเลือก ๓ ราย คือ

- (๑) บริษัท เชนเนล เทเลโฟน ไคเรคทอรี ลิมิเตด (ประเทศไทย) จำกัด
- (๒) บริษัท สยาม เทเลโฟน ไคเรคทอรี จำกัด
- (๓) เอทีแอนด์ที อินเทอร์เน็ต อิงค์ โคโยให้ยื่นข้อเสนอต่อ ทศท.

ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๔

การเสนออัตราส่วนแบ่งโดยวิธีพิเศษ ทศท. ยังคงใช้เงื่อนไขตามที่ประกาศราคาครั้งก่อน ยกเว้นเงื่อนไขที่มีการเปลี่ยนแปลง คือ

๑. คุณสมบัติของผู้เข้าประกวดราคา ที่กำหนดว่า จะต้องเป็นสำนักงานอยู่ในประเทศไทย จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจการพิมพ์ และโฆษณาในประเทศไทย จากกระทรวงพาณิชย์ และการจดทะเบียน "กิจการร่วมค้า" ในการเสนออัตราส่วนแบ่งโดยวิธีพิเศษ ทศท. จะยินยอมให้ผู้ได้รับการคัดเลือกดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายภายใน ๓๐ วัน หลังจากได้รับแจ้งจาก ทศท. ว่าเป็นผู้ได้รับการคัดเลือก แต่ก่อนลงนามในสัญญา

๒. การโฆษณา และส่วนแบ่งรายได้ ผู้รับค่าเนื้องานจะต้องแบ่ง "รายได้จากการขายโฆษณา" ให้ ทศท. ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของราคาขายโฆษณาตามสัญญา ก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ต้องรับประกัน นำส่งส่วนแบ่งรายได้ขั้นต่ำให้ ทศท. ไม่น้อยกว่าปีละ ๑๐๐ ล้านบาท

การเสนอส่วนแบ่งรายได้ ผู้รับค่าเนื้องานต้องเสนอ ๒ กรณี คือ ส่วนแบ่งรายได้ตามสัญญา ๕ ปี และส่วนแบ่งรายได้กรณีได้รับสิทธิสัญญาอีก ๕ ปี แต่การพิจารณาคัดสินให้เป็นผู้นั้นจะพิจารณาเฉพาะข้อเสนอส่วนแบ่งรายได้ตามสัญญาในระยะ ๕ ปีแรกเท่านั้น ส่วนอัตราของช่วง ๕ ปีที่สอง จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการต่อรองกับผู้เสนอที่ชนะการคัดเลือก และ ทศท. จะเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจาก การส่งส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณาต่ำกว่าที่กำหนด โดยคิดเป็นรายวันตามอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

๓. เกณฑ์ในการพิจารณาคัดสิน ให้กับผู้ที่เสนอให้ผลประโยชน์ต่อ ทศท. เป็นอัตราร้อยละสูงสุด โดยเฉลี่ยระยะเวลา ๕ ปี

บริษัท จีทีซี ได้ยื่นการประกวดราคาโดยวิธีพิเศษด้วย แต่ในการยื่นข้อเสนอ การประกวดราคากครั้งใหม่มี จีทีซี แสดงความไม่เห็นด้วยต่อการยกเลิกการประกวดราคา เมื่อ ๑๕ ก.ค. ๒๕๖๓ จีทีซี จึงขอสงวนสิทธิคุ้มครองทางกฎหมายที่บริษัทพึงมีในการประกวดราคา เพราะเหตุว่าไปปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกข้อของการประกวดราคาในครั้งแรก และเห็นว่าการยกเลิกการประกวดราคากครั้งกล่าวไม่มีเหตุผลค้ำานกฎหมายอย่างเพียงพอที่จะอธิบายให้เป็น ที่เข้าใจได้

การเสนอราคากครั้งใหม่ บริษัท สยาม เทเลโฟน มีได้เข้าร่วมเสนอด้วย จึงเป็นการเสนอแข่งขันกันระหว่าง จีทีซี (ไทย) และ เอทีทีไอ ซึ่ง จีทีซี (ไทย) เสนอเงินประกันส่วนแบ่งรายได้ขั้นต่ำปีละ ๑๐๐ ล้านบาท รวม ๕ ปี ๕๐๐ ล้านบาท และเงินส่วนแบ่งอัตราปกติร้อยละ ๓๐ ถึง ๓๖.๕ เฉลี่ย ๕ ปี ร้อยละ ๓๒.๑๖ ส่วน เอทีทีไอ เสนอเงินประกันส่วนแบ่งรายได้ขั้นต่ำปีละ ๑๒๕ ถึง ๔๕๐ ล้านบาท รวม ๕ ปี ๑,๒๓๗.๕ ล้านบาท และเสนอส่วนแบ่งอัตราปกติร้อยละ ๔๑ ถึง ๔๕ เฉลี่ย ๕ ปี ร้อยละ ๔๓ (ตารางที่ ๑) สำหรับประมาณการรายได้จากการขายโฆษณา จีทีซี เสนอปีละ ๓๒๓ ถึง ๓๘๕ ล้านบาท เฉลี่ย ๕ ปี ๒,๖๔๘ ล้านบาท ส่วน เอทีทีไอ เสนอปีละ ๕๒๔ ถึง ๒,๑๒๒ ล้านบาท เฉลี่ย ๕ ปี ๕,๙๓๘ ล้านบาท หากพิจารณารายได้จากการขายโฆษณา ของ จีทีซี ในช่วงปี ๒๕๑๘ - ๒๕๒๔ (ตารางที่ ๒) จะเห็นว่าในปี ๒๕๒๔ รายได้ ๒๓๒ ล้านบาท ส่วนในการประมาณรายได้ ของ จีทีซี ในการประกวดราคาเสนอปี ๒๕๒๕ ไว้ ๓๒๓ ล้านบาท เป็นอัตราเพิ่ม ๔๐ % จากปี ๒๕๒๔ ขณะที่การหารรายได้ของปี ๒๕๒๔ เพิ่มจากปี ๒๕๒๓ เพียง ๒.๒ % เท่านั้น

ตารางที่ ๑

ข้อสังเกตการประกวดราคาของทาง ข. บริษัท สยามรับสร้างอาคาร & ไม้แปรรูป

๑๑๑๑๑ / ๑๑๑๑๑ (๑๑๑๑๑๑๑๑)

	๒๕๒๕	๒๕๓๐	๒๕๓๑	๒๕๓๒	๒๕๓๓	รวมโดยเฉลี่ย
๑. อัตราส่วนงบประมาณรายจ่ายโครงการขยายโรงงานที่จะก่อสร้าง (ร้อยละ)	๓๖.๕ / ๔๑.๐๐	๓๓.๐๐ / ๔๒.๐๐	๓๑.๐๐ / ๔๓.๐๐	๓๐.๓ / ๔๔.๐๐	๓๐.๐๐ / ๔๕.๐๐	๓๑.๕๒ / ๔๓.๘
ระเบียบส่วนงบประมาณรายจ่ายโครงการที่จะก่อสร้าง (บาท)	๑๐๐ / ๑๒๕	๑๐๐ / ๑๕๐	๑๐๐ / ๒๒๕	๑๐๐ / ๓๒๕	๑๐๐ / ๔๕๐	๕๐๐ / ๑,๒๒๕
แผนการรายจ่ายโครงการขยายโรงงาน (ล้านบาท)	๓๒๓.๐๓๓๔ / ๓๒๔	๔๑๖.๒๒๒๒ / ๓๒๔	๕๐๘.๕๑๐๐ / ๑,๐๖๐	๖๕๑.๒๒๓๐ / ๑,๕๒๐	๗๕๕.๑๒๒๕ / ๒,๑๒๒	๒,๖๔๕.๒๒๒๒ / ๕,๕๓๕
งบปีเพิ่มเติม (บาท)	๔.๐๐	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๕๐.๐๐
๔.๑ เศรษฐกิจหลวง	๐.๐๖๗๕ / ๔.๐๐	๐.๐๓๒๗ / ๔.๑๕	๐.๐๔๓๗ / ๔.๒๐	๐.๐๕๖๒ / ๔.๕๐	๐.๐๖๑๖ / ๔.๘๘	๐.๐๖๑๖ / ๔.๘๘
๔.๒ ภูมิภาค	๐.๐๓๔๔ / ๖.๓	๐.๐๘๖๐ / ๖.๖	๐.๐๙๔๔ / ๖.๘๕	๐.๑๑๓๗ / ๖.๙๔	๐.๑๓๐๗ / ๗.๐๘	๐.๑๓๐๗ / ๗.๐๘

แสดงรายได้ของ จีทีที ปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๘ จากการขายโฆษณา

ปี	รายได้ (บาท)	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
๒๕๑๙	๘๒,๘๘๙,๖๕๖	๓๑.๖
๒๕๒๐	๕๔,๖๐๗,๔๑๒	๒๘.๗
๒๕๒๑	๗๔,๘๓๘,๕๕๖	๓๗.๑
๒๕๒๒	๘๓,๘๕๕,๕๙๖	๒๔.๘
๒๕๒๓	๑๑๐,๒๑๖,๑๒๐	๑๗.๙
๒๕๒๔	๑๔๔,๒๘๗,๕๔๐	๓๐.๙
๒๕๒๕	๑๖๙,๒๑๑,๑๒๐	๑๗.๓
๒๕๒๖	๑๙๓,๖๖๙,๑๔๐	๑๔.๕
๒๕๒๗	๒๒๗,๗๖๘,๐๖๐	๑๗.๖
๒๕๒๘	๒๓๒,๗๕๐,๖๔๐	๒.๒

แสดงประมาณการรายได้จากการขายโฆษณา ปี ๒๕๒๙ - ๒๕๓๓

ปี	จีทีที		เอทีทีไอ	
	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม	รายได้ (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม
๒๕๒๙	๓๒๗	๔๐.๖	๕๒๘	๑๒๖.๘
๒๕๓๐	๔๑๖	๒๗.๓	๗๔๘	๔๑.๗
๒๕๓๑	๕๐๘	๒๒.๒	๑,๐๘๐	๔๕.๔
๒๕๓๒	๖๔๑	๒๖.๒	๑,๕๒๐	๔๐.๗
๒๕๓๓	๗๙๕	๒๔.๑	๒,๑๒๒	๓๙.๖

ที่มา : Nation, January 8, 1987. p.39

ผลการประกวดราคาโดยวิธีพิเศษ บริษัท เอทีทีโอเป็นผู้ชนะการประกวดราคา และได้นำสัญญาการจัดพิมพ์ และ โฆษณาสมัครรายนามผู้ใช้โทรศัพท์กับ ทศท. เมื่อ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ โดยมีข้อตกลงของสัญญาพอสังเขป ดังนี้

(๑) อัตราส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณา สัญญาข้อ ๕.๕ ระบุว่า เอทีทีโอ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บเงินค่าโฆษณาและนำส่ง ทศท. ภายในระยะเวลา ที่ได้ตกลงกันไว้ การให้ส่วนลดค่าโฆษณา หรือกรณีเรียกเก็บเงินไม่ได้ หรือได้แต่ไม่ครบถ้วน หรือกรณีอื่น ๆ อันเป็นเหตุให้การเก็บเงินค่าโฆษณาน้อยกว่าอัตราที่แจ้งไว้ต่อ ทศท. แล้ว เอทีทีโอ จะยกเป็นข้ออ้างเพื่อลดยอดเงินที่ส่งนำส่ง ทศท. มิได้ และ เอทีทีโอ ตกลงแบ่ง รายได้จากการขายโฆษณาให้ ทศท. ช่วงปี ๒๕๒๕ - ๒๕๓๓ เป็นอัตราร้อยละ ๑๑, ๑๒, ๑๓ ๑๔ และ ๑๕ ตามลำดับ

(๒) การประกันส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณาขั้นต่ำ เอทีทีโอ รับประกันให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ ทศท. ระหว่างปี ๒๕๒๕ - ๒๕๓๓ เป็นเงิน ๑๒๕, ๑๕๐, ๒๒๕, ๓๒๕ และ ๔๕๐ ล้านบาท ตามลำดับ

(๓) การส่งเงินส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณา และการส่งเงินประกัน รายได้ขั้นต่ำ เอทีทีโอ จะแบ่งส่งให้ ทศท. ปีละ ๔ งวด ในอัตราร้อยละ ๒๕, ๓๐, ๓๐ และ ๑๕ ของส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณา ภายในวันที่ ๕ ของเดือนมกราคม, เมษายน, กรกฎาคม และตุลาคม ตามลำดับ หากส่วนแบ่งรายได้ทั้ง ๔ งวด รวมกัน ยังน้อยกว่าเงินประกันขั้นต่ำแต่ละปี (ตามข้อ ๒.๕.๒) เอทีทีโอ ตกลงจะชำระเพิ่มเติม ให้ครบถ้วน

(๔) ในสัญญา ข้อ ๒๑ ระบุว่า หากปรากฏว่าในทางปฏิบัติตามสัญญานี้ ไม่อาจทำให้วัตถุประสงค์ของสัญญาดูล่วงไปด้วยดี หรือคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเห็นว่าสมควรแก้ไขปรับปรุงวิธีการให้ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะเสนอ หากข้อเสนอ ดังกล่าวได้รับการเห็นชอบจากอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ให้ตกลงเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

(๕) สัญญา ข้อ ๒.๕.๓ เอทีทีโอ จะโอนสิทธิและหน้าที่ตามสัญญานี้ให้แก่ ผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจาก ทศท. และ เอทีทีโอ ก็ยังคง รับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ที่โอนไปนั้นทุกประการ

คดีพิพาทที่เกิดขึ้น

จุดเริ่มต้นของความรื้อระงูในการแข่งขันหลังจาก เอทีทีไอ เป็นผู้ชนะการประกวดราคา โดย นายวิลเลียม เอ็ม แอนเคอร์สัน กรรมการผู้จัดการบริษัทเยเนรอล เเลโพน ไคเรคคอรี่ (ประเทศไทย) (จีทีซี) ได้แถลงต่อสื่อมวลชนว่า ถึงแม้บริษัท จะแพ้การประมูลลิขสิทธิ์การจัดพิมพ์ ฯ แต่บริษัทก็ยังมั่นนโยบายที่จะจัดทำสมุดโทรศัพท์ต่อไป โดยจะมีรูปแบบเหมือนกับการจัดทำที่ผ่านมา แต่สมุดโทรศัพท์หน้าขาวจะบรรจุเฉพาะ รายชื่อผู้ใช้โทรศัพท์ประเภทธุรกิจเท่านั้น โดยไม่มีชื่อของผู้ใช้โทรศัพท์ที่พลาอาศัยความบ้าน นอกจากนี้สมุดโทรศัพท์หน้าเหลืองจะมีการปรับปรุงให้ง่ายและสะดวกต่อการใ้มากรู้ขึ้น โดยการแยกประเภทของธุรกิจ และทาง จีทีซี จะลดราคาค่าโฆษณาสำหรับปี ๒๕๒๕ จากเดิมลงร้อยละ ๓๐ เพราะบริษัทไม่ต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมและส่วนแบ่งรายได้ให้กับ ทศท.

นายแอนเคอร์สัน กล่าวว่า การดำเนินการดังกล่าวไม่คิดว่าจะมีปัญหาคำน กฏหมายในการจัดพิมพ์และแจกจ่ายสมุดโทรศัพท์ เพราะสมุดโทรศัพท์ที่จีทีซี จัดพิมพ์ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทศท. ไม่ได้เป็นของราชการ แต่เป็นอิสระ นอกจากนี้ จีทีซี เป็นบริษัทคนไทยที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการจัดทำไม่ว่าจะต้องผิดกฎหมายในเมื่อมีรายบริษัท ได้จัดทำและแจกจ่ายไคเรคคอรี่ (directory) อยู่แล้ว เช่น สยามไคเรคคอรี่ เป็นต้น

ในวันศุกร์ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๔ จีทีซี ใ้ยื่นฟ้องบริษัท เอทีทีไอ เรียกค่าเสียหาย ๒๖๔.๔๕ ล้านบาท ฐานที่เป็นตัวแทนที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีคุณสมบัติในการเข้าประมูล และจัดทำสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ เพราะไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำบริการธุรกิจ ทางด้านนี้มาก่อนเป็นการฉ้อโกงซึ่งที่ ทศท.กำหนดไว้ นายแอนเคอร์สัน กล่าวว่า การที่ ต้องนำเรื่องนี้ขึ้นฟ้องศาล เพราะกรณีนี้ ทำให้ชื่อเสียงของบริษัทเสียหาย ประชาชนจะ เข้าใจว่า ตลอดระยะเวลา ๑๗ ปี ที่ จีทีซี บริการต่อ ทศท. ผลงานที่ออกมาไม่ดีกว่าที่ จะได้รับความไว้วางใจในการทำสัญญาต่อไป (ฝั่ง ศาลไคยกฟ้อง การเรียกค่าเสียหาย ๒๖๔ ล้านบาท จากเอทีทีไอ)

การแข่งขันทางธุรกิจหาโฆษณา สำหรับสมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง ของ จีทีซี และ เอทีทีไอ เริ่มมีขึ้นในช่วงกันยายน ๒๕๒๔ โดยโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไทยและอังกฤษ คือ

(๑) จีทีซี แจงว่า ผู้ค้าเป็นการจัดพิมพ์สมุดธุรกิจ "เยลโล่ เพจเจอร์" ของ จีทีซี (GTE) คือ บริษัท เยเนรอล เทเลโฟน โคเรคทอรี คัมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทมหาชนไทยถือหุ้นใหญ่ และมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ๒ ราย คือ บริษัท จีทีซี โคเรคทอรีส์ คอร์ปอเรชั่น แห่งสหรัฐอเมริกา และบริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด นอกจากนี้ ยังได้อ้างถึงเครื่องหมายการค้า "เยลโล่ เพจเจอร์" ทั้ง ๒ เครื่องหมาย เป็น

เครื่องหมายการค้าจดทะเบียนในประเทศไทย โดยผู้ถือหุ้นของ บริษัท เยเนรอล เทเลโฟน โคเรคทอรี คัมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด จึงเป็นผู้มีสิทธิใช้เครื่องหมายทั้ง ๒ นี้ โดยถูกต้องและชอบธรรม อีกทั้งยังได้รับใบอนุญาตในการดำเนินการค้าเป็นงานที่ถูกต้องตามกฎหมายครบถ้วนโดยมีเป้าหมายแยจจรับจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ฉบับ ใน ม.ค ๒๕ ทัวเซค กทม.

(๒) เอทีไอ ผู้เป็นคู่สัญญา กับ ทศท. ใคองโฆษณาในหนังสือพิมพ์เช่นกัน แต่งโฆษณาในนามของบริษัท เอทีแอนคที โคเรคทอรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด และ ทศท.

ออกหนังสือรับรองการมอบสิทธิการจัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๔ เพื่อรับรองว่า บริษัท เอทีแอนคที โคเรคทอรีส์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับคัดเลือกจากองค์การโทรศัพท์ ให้เป็นผู้จัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์อย่างเป็นทางการแก่เพียงผู้เดียว

ผลของการแข่งขันหาโฆษณาของ จีทีซี และ เอทีไอ (เอทีแอนคที) ปรากฏว่า ในปี ๒๕๒๕ จีทีซี (จีทีซี) หาโฆษณาได้ ๑๖๓ ล้านบาท จากเป้าหมายที่ตั้งไว้เมื่อเสนอประกวดราคา ๑๒๓ ล้านบาท ส่วน เอทีไอ หาโฆษณาได้ ๘๒ ล้านบาท จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ๘๒ ล้านบาท และ เอทีไอ กล่าวว่าบริษัทขาดทุน ๑๓๐ ล้านบาท

เอทีไอ (เอทีแอนคที) หลังจากได้สิทธิในการจัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์แล้ว ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ ดังนี้

(๑) เอทีไอ (เอทีแอนคที) ไม่สามารถจัดพิมพ์สมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งระบุว่า

เอทีทีไอ จะต้องเริ่มแจกจ่ายสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ในเขตนครหลวงอย่างช้าภายในวันที่ ๑ มกราคม ของทุกปีที่พิมพ์ และจะต้องแจกจ่ายให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์ของปีนั้น สำหรับในเขตภูมิภาคทุกจังหวัด ทุกภาค ภาคแรกจะต้อง เริ่มแจกจ่ายอย่างช้าวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ภาคที่ ๒ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ภาคที่ ๓ วันที่ ๑ มีนาคม ภาคที่ ๔ วันที่ ๑๕ มีนาคม ของทุกปีที่พิมพ์ และจะต้องแจกจ่ายให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน นับแต่วันที่เริ่มแจกจ่ายในภาคนั้น ๆ

(๒) เอทีทีไอ (เอทีแอนคที) ไม่สามารถส่งเงินจำนวน ๑๒๕ ล้านบาท ให้ ทศท. ในปี ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นปีแรกของสัญญาได้ โดยอ้างว่าค่าเนิ่นงานขาดทุน เนื่องจาก จีทีซี จำกัดไม่มุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ออกแข่งขัน และ ทศท. ไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้ จึงปิดบริษัทประท้วง ทศท. ๑ สัปดาห์

การแก้ปัญหของ ทศท.

หลังจาก เอทีทีไอ (เอทีแอนคที) ปิดบริษัทประท้วงเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ ผู้บริหาร ทศท. ได้รับเรื่องทางยุติปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

๑. ฟ้องร้องลิขสิทธิ์ ทศท. ได้ขอให้กรมอัยการเร่งดำเนินการฟ้องร้อง จีทีซี และต่อมาในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ทศท. ก็ยื่นฟ้อง จีทีซี ต่อศาลฎานละเมิดสิทธิและ ลิขสิทธิ์ในสมุดรายนามผู้ใช้โทรศัพท์โดยเรียกค่าเสียหาย ๒๗๖.๔ ล้านบาท

๒. การแก้ไขสัญญา เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕ ทศท. แก้ไขสัญญาให้ เอทีทีไอ ไม่ต้องให้ส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณา หรือจำนวนเงินประกันขั้นต่ำแก่ ทศท. ตาม สัญญาสำหรับปี ๒๕๒๕ - ๒๕๓๐ เว้นแต่จะมีกำไรเกินกว่า ๖ ล้านบาท จึงให้นำส่งกำไร ส่วนเกินนั้นทั้งหมด และถ้าขาดทุนก็ยอมให้นำยอดขาดทุนสะสมไปหักจากยอดเงินนำส่งปี ๒๕๓๑ และปีต่อ ๆ ไป ทั้งรายละเอียดของการแก้ไขสัญญา ดังนี้

๓.๑.๒ หากณประกอบการของ เอทีทีไอ เพื่อการนี้ จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๐ แสดงยอดกำไรสะสม เอทีทีไอ สามารถหักส่วน กำไรสะสมนี้ได้ออก เพื่อเป็นผลตอบแทนการลงทุน แต่ไม่เกิน ๖ ล้านบาท ส่วนกำไรที่เหลือต้องนำส่ง ทศท. ทั้งหมด แต่ถ้ายอดกำไร สะสมดังกล่าวสูงกว่าส่วนแบ่งรายได้ (ซึ่งคำนวณในอัตราร้อยละ ๔๑

ของยอดทรายไถ่ในปี ๒๕๓๐) และสูงกว่ายอดเงินประกันส่วนแบ่ง รายได้จากการขายโฆษณาชิ้นค่า ๑๒๕ ล้านบาทแล้ว ก็ให้สัญญา เริ่มคณับปี ๒๕๓๐ เป็นปีแรกของ "สัญญาหลัก" มิฉะนั้นก็ให้เป็น ไปตาม ข้อ ๓.๑.๓ แห่งสัญญานี้

๓.๑.๓ หากผลประกอบการของ เอทีทีไอ เพื่อ การนี้จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๐ แสดงยอดขาดทุนสะสม ให้ เอทีทีไอ นำยอดขาดทุนสะสมไปหักจากยอดเงินนำส่ง "ส่วนแบ่งรายได้" ตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เป็นต้น ไปจนกว่าจะหมดและให้เริ่มนับสมุด รายชื่านามผู้ใช้โทรศัพท์ฉบับปี ๒๕๓๑ เป็นปีแรกของสัญญา

๓.๒ กรณีผู้ละเมิดมีผลต่อสมุดรายชื่านามผู้ใช้โทรศัพท์เล่มปี ๒๕๓๐ โดย ทศท.สามารถยุติผู้ละเมิดได้ก่อนวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ และให้มีเล่มแข่งขันในปี ๒๕๓๑

๓.๒.๑ เอทีทีไอ ต้องจัดทำและส่งสมุดรายชื่านาม ผู้ใช้โทรศัพท์ประจำปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๑ เป็นจำนวนรอยละ ๑๑๕ ของจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ ทศท.แจ้งให้ทราบตามกฎเกณฑ์ ใน "สัญญาหลัก"

๓.๒.๒ หากผลประกอบการของ เอทีทีไอ เพื่อ การนี้จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๑ แสดงยอดกำไรสะสม เอทีทีไอ สามารถ หักส่วนกำไรสะสมนี้ก่อนเพื่อ เป็นผู้ลดตอบแทนการลงทุน แต่ไม่ เกิน ๖ ล้านบาท ส่วนกำไรที่เหลือของนำส่ง ทศท.ทั้งหมด แล ถ้ายอดกำไรสะสมถึงคราวสูงกว่าส่วนแบ่งรายได้ (ซึ่งคำนวณใน อัตรารอยละ ๔๑ ของยอดทรายไถ่ในปี ๒๕๓๑) และสูงกว่ายอด เงินประกันส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณาชิ้นค่า ๑๒๕ ล้านบาท ก็ให้สัญญาเริ่มคณับปี ๒๕๓๑ เป็นปีแรกของ "สัญญา หลัก" มิฉะนั้นก็ให้เป็นไปตามข้อ ๓.๒.๓ และ ๓.๒.๔ แห่ง สัญญานี้

๓.๒.๓ หากผลประกอบการของ เอทีทีไอ เพื่อ การนี้จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๑ แสดงยอดขาดทุนสะสม แต่การประกอบ การในปี ๒๕๓๒ มีผลกำไรให้หน่วยขาดทุนสะสมที่ ไปหักจาก ยอดเงินนำส่ง "ส่วนแบ่งรายได้" ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ เป็นต้นไป จนกว่าจะหมด

๓.๒.๔ หากผลประกอบการของ เอทีทีไอ เพื่อ การนี้เฉพาะปี ๒๕๓๑ ขาดทุนให้ เอทีทีไอ เป็นผู้รับผิดชอบ แผลขาดทุนสะสมจนถึงปี ๒๕๓๐ พร้อมออกเบี้ยที่เกินจริง

เนื่องจากผลจากหุ้นสะสมในปี ๒๕๓๐ ให้นำไปหักจากยอดนำส่ง "ส่วนแบ่งรายได้" ในปี ๒๕๓๒ เป็นคนไปจนกว่าจะหมด และให้ เริ่มนับสมุทราชนามบัญชีโทรศัพท์ปี ๒๕๓๒ เป็นปีแรกของสัญญา

๓.๓ กรณีมีผลมีผลต่อสมุทราชนามบัญชีโทรศัพท์
เดิมปี ๒๕๓๐ โดย ทศท.สามารถยุติผลมีผลโคหลังวันที่ ๒๔
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ และไม่มีเล่มแข่งขันในปี ๒๕๓๑

๓.๓.๑ เอทีทีไอ ต้องจัดทำและส่งสมุทรา
รายนามบัญชีโทรศัพท์ประจำปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๑ จำนวนร้อยละ
๑๑.๕ ของจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่ ทศท.แจ้งให้ทราบตาม
กฎเกณฑ์ใน "สัญญาหลัก"

๓.๓.๒ หากผลประกอบการเพื่อการนี้จนถึง
สิ้นปี ๒๕๓๑ แสดงยอดกำไรสะสม เอทีทีไอ สามารถหักส่วน
กำไรสะสมที่ได้ออก เพื่อเป็นยอดตอบแทนการลงทุน แต่ไม่เกิน
๖ ล้านบาท ส่วนกำไรที่เหลือต้องนำส่ง ทศท.ทั้งหมด แต่ถา
ยอดกำไรสะสมดังกล่าวสูงกว่าส่วนแบ่งรายได้ (ซึ่งคำนวณใน
อัตราร้อยละ ๔๑ ของยอดรายได้อันปี ๒๕๓๑) และสูงกว่ายอด
เงินประกันส่วนแบ่งรายได้จากการขายโฆษณาขั้นต่ำ ๑๒๕
ล้านบาทแล้ว ก็ให้คู่สัญญาเริ่มต้นในปี ๒๕๓๑ เป็นปีแรกของ
"สัญญาหลัก" มิเช่นนั้นให้เป็นไปตามขอ ๓.๓.๓ แห่งสัญญา

๓.๓.๓ หากผลประกอบการของ เอทีทีไอ
เพื่อการนี้จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๑ แสดงยอดขาดทุนสะสม ให้ เอทีทีไอ
นำผลขาดทุนสะสมไปหักจากยอดเงินนำส่ง "ส่วนแบ่งรายได้"
ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ เป็นต้นไปจนกว่าจะหมด และให้ เริ่มนับสมุท
รายนามบัญชีโทรศัพท์ฉบับปี ๒๕๓๒ เป็นปีแรกของสัญญา

๓. การโอนสัญญา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕ ทศท.ตกลงยินยอมให้มีการ
โอนสัญญา คือ โอนสิทธิและหน้าที่ของ เอทีทีไอ ที่มีอยู่ตามสัญญาเดิมให้ เอทีแอนคี่ ทุกอย่าง
และระบุให้ เอทีทีไอ หักหนี้จากความรับผิดชอบไปทุกประการ ดังรายละเอียด ดังนี้

ข้อ ๑ ทศท. ตกลงยินยอมให้ เอทีทีไอ โอนสิทธิ
และหน้าที่ตามสัญญาการจัดพิมพ์ และโฆษณาสมุทราชนามบัญชีโทรศัพท์
ระหว่าง ทศท. กับ เอทีทีไอ ฉบับลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ และ
ตามสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาการจัดพิมพ์และโฆษณาสมุทราชนามบัญชี
โทรศัพท์ ฉบับลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕ ให้แก่ เอทีทีไอ โดย เอทีทีไอ
จะคงปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่ เอทีทีไอ มีอยู่ก่อนตามสัญญาดังกล่าว
ของตนทุกประการ

ข้อ ๒ เอทีทีไอ ตกลงยินยอมโอนสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพทระหว่าง ทศท. กับ เอทีทีไอ ฉบับลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๔ และตามสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพท ฉบับลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๕ ให้แก่ เอทีทีที ตั้งแต่วันทำสัญญาฉบับนี้โดย เอทีทีที จะต้องรับผิดชอบและปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาดังกล่าวข้างต้นทุกประการ

ข้อ ๓ เอทีทีที ตกลงยินยอมรับโอนสิทธิและหน้าที่ของ เอทีทีไอ ที่มีอยู่ตามสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพทระหว่าง ทศท. กับ เอทีทีไอ ฉบับลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๔ และตามสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพท ฉบับลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๕ จาก เอทีทีไอ ตั้งแต่วันทำสัญญาฉบับนี้เป็นคนไป โดย เอทีทีที สัญญาว่าจะรับผิดชอบและปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาดังกล่าวข้างต้นทุกประการ

ข้อ ๔ อันเนื่องมาจากการโอนและการรับโอนไปซึ่ง สิทธิและหน้าที่ตามสัญญาระหว่าง ทศท. เอทีทีไอ และ เอทีทีที ความที่กล่าวไว้ในสัญญานี้ ทศท. และ เอทีทีไอ จึงได้ตกลงกันว่า นับตั้งแต่วันลงนามรับสัญญานี้เป็นคนไป ให้มีผลเป็นการปลดเปลื้อง สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ ทศท. ฟังมีต่อ เอทีทีไอ หรือที่ เอทีทีไอ มีต่อ ทศท. อันเกี่ยวเนื่องกับสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพทและสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาดังกล่าวโดยสิ้นเชิง ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องหรือฟ้องร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องชดเชยค่าเสียหายหรือให้กองรับผิดชอบในเรื่องอื่นใดได้

ข้อ ๕ ตั้งแต่วันทำสัญญานี้เป็นคนไปให้อ่านคำว่า "บริษัท เอชไอแอนคที อิบิเตอร์เนชันแนล อิงค์ (AT&T INTERNATIONAL INC.)" เป็นว่า "บริษัท เอชไอแอนคที โคเรคตอริส (ประเทศไทย) จำกัด" และ "เอทีทีไอ" เป็นว่า "เอทีทีที" ทุกแห่งที่มีปรากฏอยู่ในสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพท ระหว่าง ทศท. กับ เอทีทีไอ ฉบับลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๔ และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาการจักษิพพ์และโฆษณาสมุครายนามผู้โฆษณาโทรศัพท ฉบับลงวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๕

๔. เสนอร่าง พรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ภายหลังจากที่ได้
 คำเป็นคำรอง จีทีทีซี ในช.ท. ละ เมคสิสตีรีในสมุครายนามผู้ใช้โทรศัพท์และได้
 แก๊สและโอนสัญญาระหว่าง ทศท. กับ เอทีไอ ให้ แก่ เอทีทีดี แล้ว ทศท.โดย
 กระทรวงคมนาคม ก็ได้เสนอร่าง พรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และ กรม.
 มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๐ (อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ
 กฎชฎา) หลักการและเหตุผลของ ทศท.ในการเสนอร่าง พรบ.ดังกล่าวมี ดังนี้

(๑) เพื่อกำหนดให้การจัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่
 รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การ
 โทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะที่จะดำเนินการ

(๒) เหตุผลโดยที่ การจัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่
 รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์เป็นสิ่งจำเป็นในการให้บริการและการใช้บริการโทรศัพท์ในปัจจุบัน
 เพราะมีผู้ใช้บริการโทรศัพท์มากขึ้น จำเป็นจะต้องจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ของ
 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เช่าโทรศัพท์ด้วยกันเอง
 และระหว่างบุคคลภายนอกกับผู้ใช้โทรศัพท์ในการที่จะใช้ติดต่อกันทางโทรศัพท์สมควร
 กำหนดให้กิจการดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะ
 เพราะมีรายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ที่ถูกต้องทั้งหมดอยู่ในมือแล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตราที่ขอแก้ไขเพิ่มเติม คือ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์
 แห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๔
 ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๕ ซึ่งข้อความเดิมบัญญัติว่า

"มาตรา ๕ เพื่อกำหนดการควบคุมการ
 กังกล่าว ในมาตรา ๖ ในองค์การโทรศัพท์มีอำนาจรวมถึง

(๑) ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครองที่ดินและทรัพย์สิน
 อื่น ๆ มีทรัพย์สินติดค้าง ๆ สราง ชื่อ เขา ไร่เขา ไร่เขาหรือ
 ยูน ไร่ยูน จัดหา จำหน่าย ทำการแลกเปลี่ยน โอน และรับโอน
 ญาประการใด ๆ ทั้งที่ดิน ทรัพย์สินอื่นหรือสิทธิรับทรัพย์สินที่มี
 ญาสิทธิให้ และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความ
 สะดวกต่าง ๆ ของกิจการโทรศัพท์

(๒) ให้บริการต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์ในเรื่องเครื่องโทรศัพท์ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และเครื่องบริการต่าง ๆ

(๓) กำหนดอัตราค่าเช่า ค่าค่าเป็นธุรกิจต่าง ๆ และค่าบริการอื่น ๆ ของกิจการโทรศัพท์ และจัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระค่าต่าง ๆ ดังกล่าว

(๔) จัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้โทรศัพท์บริการและความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการโทรศัพท์

(๕) กู้ยืม เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน ใหญ่ ใหญ่เงิน โดยมีหลักประกันคดียบุคคลหรือคดียทรัพย์สิน

(๖) ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์แห่งกิจการขององค์การโทรศัพท์ รวมทั้งการเช่าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในทางหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใด ๆ

โดยให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น

"(๗) จัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย"

"มาตรา ๕ ทวิ การดำเนินการตามมาตรา ๕ (๗) ให้เป็นอำนาจขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยโดยเฉพาะ บุคคลอื่นจะกระทำได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย"

และ "มาตรา ๕ ตริ ผู้ใดจัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย หรือจัดพิมพ์รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์หรือลักษณะใด ซึ่งรายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยมีได้รับอนุญาตจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับตั้งแต่ สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท"

แนวทางการวิพากษ์

ปัญหาข้อพิพาทและการเสนอร่าง พรบ.ทศท. ซึ่งให้อำนาจ ทศท.ผูกขาดการจัดพิมพ์สมุดรายชื่อผู้ใช้โทรศัพท์แต่เพียงผู้เดียวได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และคาดว่า พรบ.ฉบับดังกล่าวจะเข้าสู่การพิจารณาของสภาในสมัยประชุมสามัญนี้

สำหรับประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนเหตุผล
ในการวิพากษ์วิจารณ์มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. การแก้ไขและโอนสัญญา

กรมอัยการได้ตรวจร่างสัญญาโอนสิทธิ ๓ ฝ่าย ในการจัดพิมพ์สมุด
โทรศัพท์ธุรกิจแล้วได้มีหนังสือแจ้งไปยัง ทศท. เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๕ ทักท้วง
การโอนสิทธิและแก้ไขสัญญาโดยตั้งข้อสังเกตไว้ ๒ ประการ คือ

(๑) การเลื่อนระยะเวลาเก็บค่าผลประโยชน์จากบริษัท เอทีแอลที
โคเรกทอริส (ประเทศไทย) จำกัด ออกไปจนกว่าจะไม่มีผู้ละเมิดนั้น ทำให้ทางการ
เสียผลประโยชน์

(๒) การโอนสิทธิให้บริษัทศรีกรุงวัฒนา โดยยอมให้ เอทีแอลที พัฒนาระ
บุกรุกและความรับผิดชอบก่อให้เกิดความเสียหาย เพราะตามระเบียบพัสดุสำนักนายกรัฐมนตรี
ระบุว่า ฝ่ายโอนสิทธิยังคงรับผิดชอบและมีข้อผูกพันคือ เรื่องที่เกิดขึ้นจนกว่าจะหมดสัญญา

ทศท. กล่าวว่า เงื่อนไขสัญญาใหม่นี้ ส่วนใหญ่ยังคงเหมือนเดิม คืออายุสัญญา
๕ ปี เริ่มนับเมื่อ ทศท. สามารถทำจัดผู้ละเมิดได้แล้ว ผลประโยชน์ตอบแทนจำนวน ๑,๒๗๕
ล้านบาทเช่นเดิม ส่วนข้อห่วงคึงของกรมอัยการข้อ (๑) ประเด็นการเลื่อนระยะเวลาเก็บ
ผลประโยชน์จาก เอทีแอลที คณะกรรมการ ทศท. พิจารณาเห็นว่า เมื่อคุ้มครองไม่ได้
ก็ให้ขอรเก็บ เพราะ เอทีแอลที ต้องขายพื้นที่โฆษณาอัตราเดียวกับ จีทีซี และยังคง
รับภาระจัดพิมพ์สมุดโทรศัพท์หน้าขาวให้ ทศท. อีกด้วย

สำหรับข้อห่วงคึงของกรมอัยการข้อ (๒) เกี่ยวกับการโอนสิทธิในสัญญา
ทศท. เห็นว่า เรื่องนี้มิใช่การทำสัญญาว่าจ้าง และสิทธิจัดพิมพ์สมุดโทรศัพท์ธุรกิจมิได้อยู่ใน
ข่ายระเบียบการพัสดุของสำนักนายกรัฐมนตรี และโดยข้อเท็จจริง ทศท. ก็ไม่มีสิทธิเป็น
เจ้าของสมุดโทรศัพท์ธุรกิจโดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย และการโอนสิทธิในสัญญาเป็นอำนาจ
ของคณะกรรมการบริหาร ทศท.

นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้เคยแนะนำ
ทศท. เกี่ยวกับประเด็นเงินผลประโยชน์จาก เอทีแอลที ว่า ทศท. ควรจะต่อรองขอ

ผลประโยชน์ตอบแทนจาก เอทีแอนด์ที บางในช่วงที่มีการละเมิด แต่ ทศท.ยังคงยืนยันตาม ข้อตกลงใหม่ที่ทำไว้กับ เอทีแอนด์ที

แก้วสรร ชาติโพธิ์ ให้ทัศนะว่า สัญญาแก้ไขเพิ่มเติมนี้มีลักษณะเหมือนสัญญา เฉพาะกาลที่ตกลงกันเพื่อร่วมรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการแข่งขัน จะชอบ ด้วยหลักเกณฑ์หรือผลประโยชน์ของรัฐหรือไม่ก็นับว่าเป็นปัญหามากกว่า สัญญาเดิมมีสาระ สำคัญมุ่งจะให้ เอทีแอนด์ที (เอทีทีไอ) ผูกขาดหรือไม่ หากตีความไปไม่ถึงก็เท่ากับว่า องค์การโทรศัพท์ ฯ ไร้ประสิทธิภาพอันพึงมีพึงได้โดยมิบังควร ถึงขนาดต้องเพิกถอนสัญญาแก้ไข เพิ่มเติมที่นำไป ปัญหาที่ว่าสัญญาระหว่าง ทศท.กับ เอทีแอนด์ที (เอทีทีไอ) บิวดูประสงค์ รัฐบาลให้ เอทีแอนด์ที ทำกิจการในลักษณะผูกขาดหรือไม่พิจารณาจากเจตนาแท้จริงของ คู่สัญญา หากวินิจฉัยว่า คู่สัญญาเสนอสมยอมกันบนความเข้าใจว่าจะให้จัดพิมพ์โดยไม่มีผู้แข่งขัน แล้วการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเป็นทำนองบทเฉพาะกาลให้ร่วมรับผิดชอบในความเสียหาย อันเกิดจากการแข่งขันนั้น ก็นับว่ามีเหตุผลที่จะกระทำได้

ในทางตรงกันข้ามหากวินิจฉัยว่า ตามสัญญานี้เจตนาของคู่สัญญาคงกัน แต่เพียงให้ ทศท.จ้างและให้ข้อมูลแก่ เอทีแอนด์ที แค่นั้นเอง ส่วนจะถูกแข่งขันหรือไม่ ทศท.ไม่รับรู้ เช่นนี้การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาที่ทำกันไป ก็นับว่าทำไปโดยมิชอบ ถูกกล่าวหา ได้อย่างหนักทีเดียวว่า ทำลายผลประโยชน์ของรัฐ เข้าทำการฉ้อฉลสัญญาให้กลุ่มสุราษฎร์ ที่ถูกโจมตีอยู่ในทุกวันนี้

สำหรับการโอนสัญญา ๓ ฝ่ายที่โอนสิทธิจาก เอทีแอนด์ที (เอทีทีไอ) ให้แก่ เอทีทีดี ซึ่งมีสาระสำคัญโอนสิทธิหน้าที่ของ เอทีแอนด์ที มาให้ เอทีทีดี ทุกประการ โดย ระบุให้ เอทีแอนด์ที หลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปทุกประการ การที่ตกลงให้ เอทีแอนด์ที ทิ้งสัญญาและโอนสิทธิหน้าที่ให้บริษัทคู่ขาที่หลบซ่อนอยู่ข้างหลังมากลอคเช่นนี้ มีปัญหามาก ว่า จะทำได้หรือไม่ในทางกฎหมาย เพราะสัญญานี้เริ่มมาจากความเคร่งครัดในคุณสมบัติของ ผู้ประมูลเป็นหลัก กรณีนี้จึงมีลักษณะเป็นสัญญาเฉพาะตัว จะไปมอบให้แก่ เอทีทีดี เป็นผู้ทำ หรือทิ้งสัญญาโยนให้แก่ เอทีทีดี ทั้งหมดเลยเช่นนี้ ก็ย่อมจะทำลายหลักเกณฑ์ของการประมูลไป โดยสิ้นเชิง หากพิจารณาในแง่ของกฎหมาย สัญญานี้เมื่อแรกเริ่มก็กำหนดคุณสมบัติผู้ประมูลไว้

โดยเร่งรัดถึงประสบการณ์ในการจัดพิมพ์ เครื่องหมายที่มีทุนจดทะเบียน
เหตุเพราะต้องการให้คู่สัญญาทำงานด้วยตนเอง และมีฝีมือหุนห้วยเป็นประกันการชำระหนี้ได้

อย่างไรก็ตาม นับแต่ได้สัญญาแล้ว เอทีแอนด์ที (เอทีทีไอ) ก็กลับนำงานไปให้
เอทีทีซี ทำ โดย ทศท. วิไลศักดิ์ และในบั้นปลายก็ยอมให้เข้ามารับสัญญาแทน เอทีแอนด์ที
(เอทีทีไอ) โดยสิ้นเชิง ซึ่งพฤติการณ์เช่นนี้ก็บ่งชี้ว่าทำให้หลักเกณฑ์การประมวลผลความหมาย
ไปในที่สุด วิธีการอย่างนี้จะเอื้ออำนวยให้บริษัทการค้าที่ซวดคลุ่สมบัติ หาช่องทางเอาบริษัท
นายหน้ามาคู่สัญญา แล้วโอนสัญญาให้แก่คนใดอย่างสบาย ๆ และในทางระเบียบปฏิบัตินั้น
จะยากเกินไปได้เลยทีเดียวที่คู่สัญญาเดิมหลุดจากความรับผิดชอบไปอย่างนี้ กรณีของ เอทีแอนด์ที
นี้ แต่เดิมเมื่อขึ้นเสนาราคามีพฤติการณ์ขอเป็นเพียงผู้ร่วมกิจการและให้บริษัทในเครือ
ศรีกรุง ฯ เป็นคู่สัญญาแทนอยู่แล้ว แต่เมื่อกรรมการประมวลไม่ยอมจึงได้ยอมเซ็นเป็นคู่สัญญา
เมื่อเกิดปัญหาจะขอทิ้งสัญญาไป ทางผู้บริหาร ทศท. ก็กลับเห็นด้วย แบกกรรมอัยการจะให้
ความเห็นหักท้วงมาว่า นอกเหนือหลักเกณฑ์ของทางราชการก็ไม่นำพาและโอนสัญญากันไป
ในที่สุด กรณีจึงเป็นเรื่องที่ผิดระเบียบ ต้องแก้ไขเพิกถอนและสอบสวนให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง
ดีกว่าหากันไปได้อย่างไร

จึงชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขสัญญาจะทำให้ ทศท. เป็นฝ่ายเสียประโยชน์ไม่ใช่
เอทีแอนด์ที (เอทีทีไอ) และกรณีที่ ทศท. ยินยอมแก้ไขสัญญาและโอนสัญญาเป็นการกระทำ
โดยมิได้คำนึงถึงการหักท้วงของกรบอัยการ

๒. ร่าง พรบ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ก. ความเห็นสนับสนุน

๑) เอทีแอนด์ที ให้ความเห็นเกี่ยวกับร่าง พรบ. องค์การโทรศัพท์
ที่เพิ่งอ่านมาให้ ทศท. เป็นผู้จัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่ายและเผยแพร่รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์
ว่าความจริงแล้วความพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์
พ.ศ. ๒๔๙๓ ก็ระบุให้ ทศท. เป็นผู้มึลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียว การผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัติ
ใหม่นี้ เป็นการชี้ชัดถึงกรณีที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ค้างหากเพื่อให้สิทธิคุ้มครองกับ เอทีแอนด์ที
โดยเฉพาะ

๒) ทศท. การจัดทำ จักรพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่รายชื่อ
ผู้เช่าโทรศัพท์เป็นสิ่งจำเป็นในการให้บริการและการใช้บริการโทรศัพท์ในปัจจุบัน เพื่อความ
สะดวกแก่ผู้ใช้โทรศัพท์ สมควรกำหนดให้กิจการดังกล่าว เป็นอำนาจหน้าที่ของ ทศท. โดยเฉพาะ
เพราะมีรายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ที่ถูกคองทั้งหมดอยู่ในมือแล้ว

ทศท. มีความจำเป็นที่ตองออก พรบ. ครังนี้ เพื่อรักษามลประโยชน์
ของตนเอง เพราะก่อนหน้ายังมีข้อถกเถียงเรื่องสิทธิของ ทศท. ในการจัดทำสมุดโทรศัพท์
หน้าเหลือง

ข. ความเห็นค้าน

๑) จิตศิริ มีหนังสือแจ้งว่า ร่าง พรบ. องค์การโทรศัพท์ ฯ ชักค่อ
หลักการและเหตุผลหลายประการ คือ

(๑) ชักค่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๐
หมวด ๓ มาตรา ๓๔ ซึ่งระบุว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด เขียน พิมพ์ โฆษณา และ
การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะทำได้เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ สิทธิเสรีภาพ
เกียรติยศชื่อเสียง ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี เท่านั้น

(๒) ชักค่อรัฐธรรมนูญหมวด ๕ มาตรา ๖๔ บั้สาระว่า รัฐพึง
สนับสนุนให้เอกชนมีการริเริ่มทางเศรษฐกิจ และพึงระวางมาตรการมิให้เป็นการผูกขาดในทาง
เศรษฐกิจ

(๓) ชักค่อ พรบ. การพิมพ์ ซึ่งระบุชัดแจ้งว่า การกระทำใดที่
คำเนิยการอย่างถูกต้องตาม พรบ. การพิมพ์จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

(๔) กฎหมายดังกล่าวอาจจะมีผลกระทบต่อบานาประเทศที่เข้ามา
คำเนิยกิจการในประเทศไทย โดยเฉพาะบริษัทร่วมทุนระหว่างไทย สหรัฐ ซึ่งมิสิทธิที่จะได้รับ
ความคุ้มครองตามสนธิสัญญาทางไมตรีและเศรษฐกิจระหว่างไทย สหรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๐ ร่าง พรบ.
ดังกล่าวจึงชักค่อสนธิสัญญา

๒) แก้วสรร ฤกษ์โพธิ ให้ความเห็นเกี่ยวกับ พรบ. ฉบับนี้ว่า เฉพาะ
เนื้อหาของร่างกฎหมายนี้ มีข้อกฎหมายที่ควรวิเคราะห์วิจารณ์

(๑) กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน ในข้อนี้จะคงพึงระลึกเสมอว่า รายชื่อและ
เลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์มีลิขสิทธิ์ของ ทศท. แต่อย่างไรก็ตาม หากมีผู้นำไปจัดพิมพ์โดย
เป็นกระป๋องเป็นทำนองใด ๆ ทศท. ก็ไม่มีความชอบธรรมใด ๆ ไปผูกขาดหรือแบ่งปัน
ประโยชน์
แก่คนอื่น

รายชื่อและเลขหมายนี้ในทางกฎหมายลิขสิทธิ์ถือเป็นแค่เพียง
"ข้อเท็จจริง" ที่เกิดขึ้นโดยสภาพงานบริการของรัฐมิใช่ "งานสร้างสรรค์" ของรัฐ
หากเทียบแล้วมีค่าไม่ต่างไปจากข้อมูลว่าถว้ยเส้นทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งถ้าใครเขานำไปพิมพ์
เป็นแผนที่เส้นทางหลวงในประเทศไทย เช่นนี้ กรมทางหลวงก็ไม่มีสิทธิไปผูกขาดหรืออ้าง
แบ่งปันผลประโยชน์ได้โดย ความชอบธรรมตามกฎหมายลักษณะทรัพย์สินจึงไม่สนับสนุน ทศท.
ในเรื่องนี้แต่คนน้อย

สำหรับกรณีนี้ กรมอัยการให้ความเห็นว่า สมุครายนามผู้ใช้โทรศัพท์
เป็นลิขสิทธิ์ของ ทศท. ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ และเป็นสิทธิเด็ดขาด
เฉพาะตัวของ ทศท. ตามพระราชบัญญัติโทรเลข โทรศัพท พ.ศ. ๒๕๑๗ ประกอบพระราชบัญญัติองค์การ
โทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๗ หากมีผู้ใดจัดพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก ทศท. ก็
มีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ และละเมิดสิทธิตามกฎหมาย

(๒) กฎหมายปกครอง ในส่วนนี้นับเป็นฐานโดยแท้ของร่างกฎหมายนี้
ที่อ้างว่าการจัดพิมพ์สมุดรายชื่อบริษัทผู้ใช้โทรศัพท์เป็นหน้าที่ในบริการของตน คนจึงผูกขาด
ผู้เดียวได้ในฐานะที่เป็นงานบริการสาธารณะ เพราะหากได้เอกชนมาแข่งขันแล้วการ
บริการสาธารณะก็ย่อมจะ เป็นไปไม่ได้ถึงวัตถุประสงค์

ข้ออ้างที่ว่า บริการสาธารณะต้องผูกขาดนี้ นับว่ามีเหตุผล แต่ปัญหา
ก็ยังมิให้วินิจฉัยอยู่ว่า การจัดพิมพ์สมุดรายชื่อบริษัทผู้ใช้โทรศัพท์นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่ง
ของการบริการ หรือไม่ใช่ หากจำกัดแค่เฉพาะสมุดหน้าขาว หรือสมุดรายชื่อบริษัทผู้ใช้
โทรศัพท์โดยแท้จริง เช่นนี้ ก็อาจจะถือเป็นส่วนควบหรือสาระสำคัญของการใช้โทรศัพท์ได้
แต่ถ้าจะรวมถึงสมุดโทรศัพท์ธุรกิจด้วยว่า รัฐเป็นหน้าที่ต้องบริการบอกแหล่ง
สินค้าให้แก่ประชาชนทราบด้วย ดังนั้นก็นับว่า เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากสภาพ
ของงานเป็นอันมาก

ด้วยเหตุนี้หากเข้าใจกันว่าสมุคโทรศัพท์ธุรกิจนั้นถือกำเนิดขึ้นมาในฐานะ เป็น เครื่องมือโฆษณาแล้ว การให้องค์การผูกขาดในส่วนงานโฆษณานี้ด้วย ก็จะมีค่าเป็นการ ผูกขาดเพื่อหารายได้ไม่ต่างไปจากการผูกขาดสลากกินแบ่ง บุหรี่ หรือสุรา แต่อย่างใด ซึ่ง เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือวัตถุประสงค์งานบริการสาธารณะโดยแท้ หากอนุมติให้กระทำได้ ก็จะทำให้การจัดระเบียบราชการต้องสัมพันธ์หลักการไปโดยสิ้นเชิง

(๓) กฎหมายรัฐธรรมนูญ ปัญหาในข้อนี้ ก็เป็นเรื่องหลักการของระบบเศรษฐกิจ เสรีนิยมที่เรานำมาใช้ และบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นแนวนโยบายแห่งรัฐว่า พึง ส่งเสริมการริเริ่มของเอกชน และรับผิดชอบในงานบริการสาธารณะเป็นหลัก

ด้วยเหตุนี้หากรับกันว่า งานสมุคโทรศัพท์ธุรกิจไม่ใช่งานบริการสาธารณะแล้ว รัฐก็ย่อมจะเข้ามาผูกขาดแทรกแซงทำลายกลไกของตลาดโฆษณา ทำให้ราคาโฆษณาต้อง สูงกว่าราคาแข่งขันเช่นที่เป็นอยู่ในกรณีของยาสูบ และสุรา ข้ออ้างเช่นนี้แม้จะไม่ถึงขนาด เป็นสิทธิขั้นต้นตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เมื่อรับรองให้เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐแล้ว ก็นับว่า มีพื้นฐานทางกฎหมายมาค้ำค้ำกันได้อย่างมีน้ำหนักเช่นกัน

๓) สื่อมวลชน แสดงความเห็นเกี่ยวกับร่าง พรบ.ฉบับนี้ในหนังสือพิมพ์ ดังนี้

(๑) การที่บริษัท จีทีซี แข่งขันในการหาโฆษณาในสมุคโทรศัพท์หน้าเหลือง ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ลงโฆษณาสามารถต่อรองราคาได้ และสามารถเลือกเล่มที่จะลงโฆษณาได้ ทำให้เกิดการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเข้าต่อสู้กัน

(๒) ปัญหาเรื่องการจัดทำรายนามผู้ใช้โทรศัพท์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะคล้ายกับ เรื่อง หล้า คือ ฐานะ การประมูลเสนอผลประโยชน์ให้กับหน่วยงานของรัฐในอัตราที่สูงผิดปกติเกินความ เป็นไปได้ และภายหลังจากหน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องยอมให้มีการแก้ไขสัญญาใหม่ เสมือนตกกระได พลอยใจอย่างไม่มีทางเลือกและรัฐเป็นผู้สูญเสียรายได้ในที่สุด

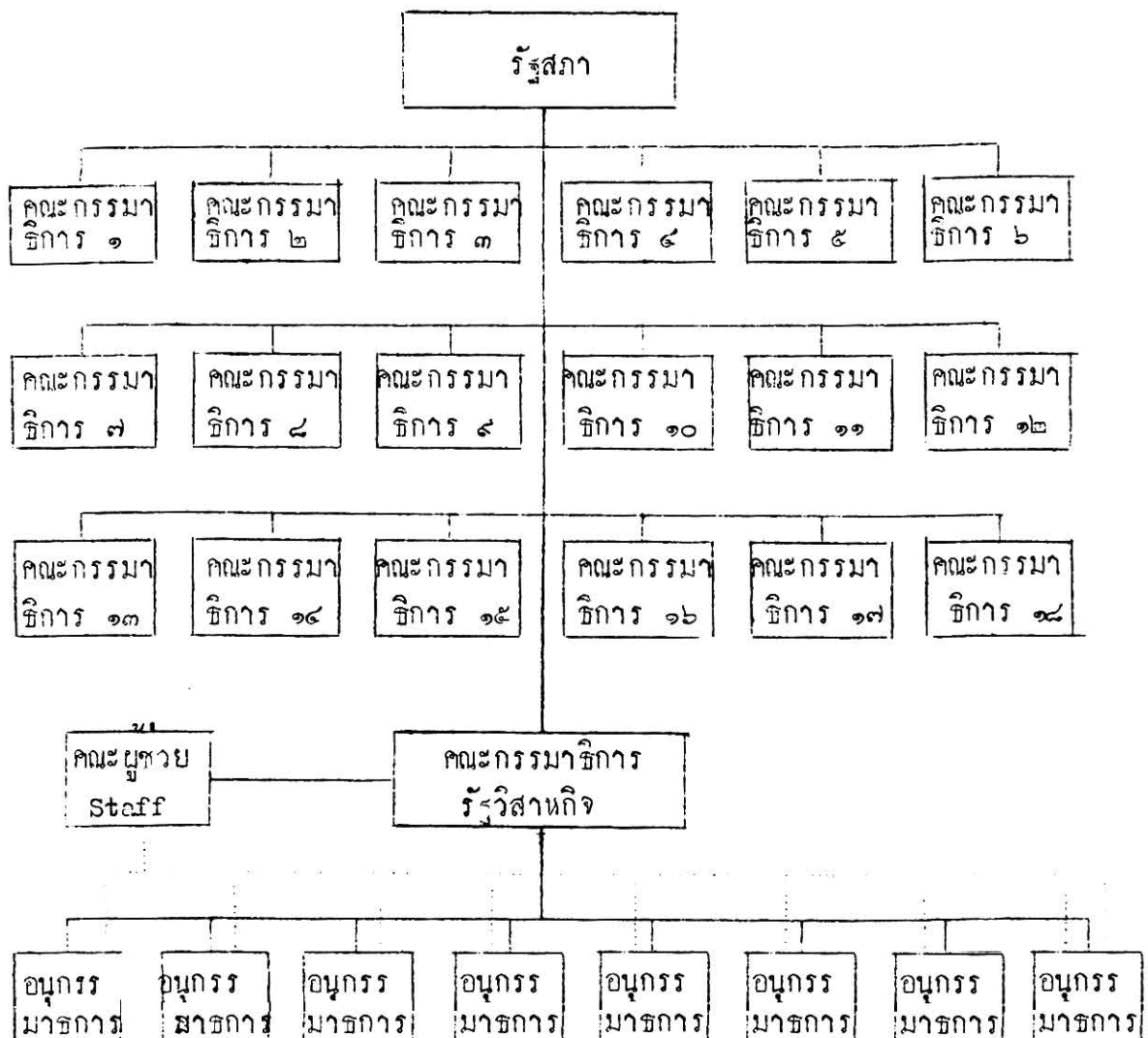
(๓) หากจะให้มีการประกอบธุรกิจอย่างเสรี ควรพิจารณาคำร้องของบริษัท จีทีซี โดยเฉพาะในประเด็นให้รอกำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลเสียก่อนที่จะให้มีการพิจารณาร่าง พรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยฉบับใหม่ เพราะ จีทีซี ได้จดทะเบียนรูปแบบ สมุคโทรศัพท์หน้าเหลืองที่ทาง จีทีซี ซึ่งเป็นบริษัทแม่ คิดขึ้นเองไว้แล้ว โดยไม่ได้ขออนุญาตจาก บริษัทใด ทั้งนี้ จีทีซี ยืนยันว่า สมุคธุรกิจของเฮลโล เพจเจอร์ ที่จดทะเบียนไว้ เป็นเพียง สมุคธุรกิจรายหนึ่ง ในสมุคธุรกิจทั้งหลาย มีชื่อสมุครายนามผู้ใช้โทรศัพท์

ส่วนที่ ๓ : ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ : คณะกรรมาธิการรัฐวิสาหกิจ

จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่รัฐวิสาหกิจทั้ง ๖๔ แห่ง กระจายไปอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมาธิการสามัญ ประจำสภาทั้ง ๑๔ คณะ ขาดกรรมาธิการที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ ดังนั้น รัฐสภาควรพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการรัฐวิสาหกิจขึ้นอีกคณะหนึ่ง ให้มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุม ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ตามนโยบายของรัฐค้ำวิสาหกิจ โดยโอนความรับผิดชอบการตรวจสอบ ควบคุม รัฐวิสาหกิจมาจากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภา คณะต่าง ๆ

เพื่อให้คณะกรรมาธิการรัฐวิสาหกิจที่จะแต่งตั้งขึ้นใหม่ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรแต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ขึ้น จำนวนคณะอนุกรรมาธิการขึ้นอยู่กับภารกิจ-ประเภทของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ นอกจากนั้นควรมีคณะผู้ช่วย (Staff) ช่วยการปฏิบัติงาน คณะกรรมาธิการรัฐวิสาหกิจ และคณะอนุกรรมาธิการชุดต่าง ๆ ในด้านการค้นคว้าข้อมูล ติดตามข้อมูล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ : ประเด็นพิจารณา ร่าง พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์ ฉบับใหม่

จากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้น มีประเด็นที่สภามุแทนราษฎรควรพิจารณา ๓ ประเด็น คือ

๑. การที่รัฐบาลจะนำร่าง พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์ ฉบับใหม่ เสนอต่อสภามุแทนราษฎร ซึ่งมีสาระสำคัญ ในองค์การโทรศัพท์นั้นอำนาจโดยเฉพาะแต่ผู้เดียวในการจัดทำ จัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ นั้น เป็นการขัดกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓๔ บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ของชนชาวไทยไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา การจำกัดเสรีภาพเหล่านี้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

และมาตรา ๖๔ บัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายแห่งรัฐว่า รัฐพึงประกอบกิจการอันมีลักษณะ เป็นสาธารณูปโภคในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม รัฐพึงวางมาตรการให้มี การผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจโดยเอกชนที่มี ใ้อาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ไม่ว่าการผูกขาดตัดตอนนั้นจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๒. ร่าง พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์ ฉบับนี้ ซึ่งมีลักษณะ เป็นการผูกขาดการจัดพิมพ์ สมุดโทรศัพท์ หากผ่านการอนุมัติของรัฐสภาแล้ว จะขัดกับ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ หรือไม่ ซึ่งพ.ร.บ. ดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า " ลิขสิทธิ์ " ไว้ว่า หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับ งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้นโดยความคิดริเริ่มของตนเอง และคำว่า " งาน " หมายถึง งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนต์ งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใด อันเป็นงานในแผนวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือศิลป์

๓. ตามหลักการและเหตุผลของร่าง พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์ ฉบับใหม่ ที่จะจัดพิมพ์ โฆษณา จำหน่าย และเผยแพร่รายชื่อผู้เช่าโทรศัพท์ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการให้บริการและการใช้ บริการโทรศัพท์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เช่าโทรศัพท์ด้วยกันเองและระหว่างบุคคลภายนอก กับผู้เช่าโทรศัพท์ การครอบงำของต่อหลักการและเหตุผลนี้ สมควรที่จะดำเนินการโดยวิธีการบริหาร- งานขององค์การโทรศัพท์เอง หรือจำเป็นต้องออกกฎหมายมาบังคับใช้

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคงจะต้องนำร่างพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์ เข้าสู่การพิจารณา

ของรัฐสภา เพื่อมิให้รัฐสภากระทำหน้าที่เป็นเพียงตรายาง ในการพิจารณาพระราชบัญญัติที่รัฐบาล
เสนอมา จึงควรมีแนวทางดำเนินการดังนี้ คือ

๑. กรณีที่มีร่างกฎหมายเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ควรจัด
ให้มีการฟังคำชี้แจงโดยคณะกรรมการของรัฐสภา (Hearing) โดยการ ให้บุคคล
หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย และนักวิชาการ ร่วมกันสัมมนาแสดงความคิดเห็น เพื่อที่คณะ
กรรมการจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากทุก ๆ ฝ่าย ประกอบการพิจารณา ร่างกฎหมาย

๒. เมื่อร่างกฎหมายนี้เข้าสู่รัฐสภา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ช้
พิจารณา หรืออาจให้คณะกรรมการคมนาคม รับเรื่องไปพิจารณา

บรรณานุกรม

๑. เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, " ประวัติความเป็นมาของรัฐวิสาหกิจ " ใน คณะ-
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รัฐวิสาหกิจไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต,
เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ, มกราคม ๒๕๒๙
๒. เกริ่น หงสนันท์, รัฐวิสาหกิจ : คณะกรรมการบริหาร, หจก. ซีรานุสรณ์การพิมพ์,
๒๕๒๖
๓. _____, บทบาทและการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ, เอกสารประกอบคำ-
บรรยาย หลักสูตรรัฐวิสาหกิจศึกษา, ๒๕๒๙
๔. _____, ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับรัฐวิสาหกิจไทย, โครงการศึกษา
นโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๙
๕. รุ่งรงค์ สายโสภณ, บทบาทรัฐสภาในกระบวนการงบประมาณ, เอกสารการศึกษา
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ ๙, ๒๕๑๕
๖. จัยอนันท์ สมทวณิช, การพัฒนาสมรรถนะขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ, สมาคมนักวิจัย
มหาวิทยาลัยไทย, ๒๕๒๙
๗. เฉลวชาติ วงศ์โกลนเชษฐ์, การปกครองสหรัฐอเมริกา, โรงพิมพ์สมาคมสังคม-
ศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒
๘. ไชยาล ชัยมงคล, รัฐวิสาหกิจ, ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙
๙. พิพัฒน์ ไทยการี, รัฐวิสาหกิจ โครงสร้าง การบริหารและนโยบาย, โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙
๑๐. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กลุ่มเศรษฐกิจการเมือง, เศรษฐกิจ
ไทย : โครงสร้าง กับการเปลี่ยนแปลง, โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณ, ๒๕๒๕
๑๑. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า, ระบบงานรัฐสภา
ไทย, กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ๒๕๓๐
๑๒. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับที่หนึ่ง
(พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙), โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๐๓

- ๑๓. _____ , แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สอง
(พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) , โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี , ๒๕๑๐
- ๑๔. _____ , แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สาม
(พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙) , โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี , ๒๕๑๕
- ๑๕. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔)
โรงพิมพ์เรืองแสงการพิมพ์ , ๒๕๒๐
- ๑๖. _____ , แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓
(พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) , โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย , ๒๕๒๕
- ๑๗. _____ , แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓
(พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) , เอกสารโรเนียว , ๒๕๒๙

หนังสือพิมพ์

- ๑. บริหารสุกสีปักษ์ , ฉบับที่ ๓๕ , ๑๒ เมษายน ๒๕๓๐
- ๒. ประชาชาติธุรกิจ , ฉบับวันที่ ๕ ธันวาคม , ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๗
 - ๑๓ กุมภาพันธ์ , ๒๗ กุมภาพันธ์ , ๘ มีนาคม , ๑๓ มีนาคม ๒๕๒๘
 - ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๘
 - ๓ มกราคม , ๑ เมษายน , ๑๕ เมษายน ๒๕๓๐
- ๓. งานเศรษฐกิจ , ฉบับวันที่ ๑๔ - ๑๕ กรกฎาคม , ๖ - ๑๑ ตุลาคม ๒๕๒๘
 - ๘ - ๑๔ มีนาคม ๒๕๓๐

๔. The Nation ... , November 4 , 7 , 1983
 February 24 , April 2 , May 10 , June 17 ,
 October 13 , 15 , 19 , September 20 , 21
 December 14 , 18 , 1984

6. Bangkok Post , January 3 , February 4 , 6 , 7 , 11 , 22
March 9 , 11 , 13 , 18 , 22
May 23 , 30
June 3 , 10 , 11
August 15 , 1985
January 8 , March 4 , 1987

KM
201
ค124ป
2530

คณะกรรมการการคมนาคม
สภาผู้แทนราษฎร.
ปัญหากฎหมายกับรัฐวิสาหกิจ.

